

Okruženje u integriranom kurikulumu –

prostor kao
poticaj za cjeloviti
razvoj djeteta

STRUČNI SKUP

u organizaciji Dječjih vrtića Osijek te uz
suradnju s Fakultetom za odgojne i obrazovne
znanosti Osijek i Kineziološkim fakultetom
Osijek

50 godina
Dječjeg
vrtića
Osijek

KNJIGA SAŽETAKA

OSIJEK, STARA PEKARA
Trg Vatroslava Lisinskog 1

21. OŽUJKA
20
24
OŽUJKA 22.

Nakladnik:

Dječji vrtić Osijek, Vijenac Ivana Meštrovića 7, Osijek

Urednici:

Ana Mihaljević, mag.educ.paed.
dr.sc. Marin Seleš

Recenzenti:

dr.sc. Katarina Bogatić
Petra Bučević, mag.praesc.educ.
Marko Došen, mag.educ.phil.et paed.
Andrea Josipović, mag.educ.paed.
Zrinka Lovrinčević, mag.psych., univ.spec.rehab.educ.
Dunja Marincel, mag.psych.
Ana Mihaljević, mag.educ.paed.
Nedeljka Mrđa, mag.praesc.educ.
Andreja Sedlar, mag.praesc.educ.
dr.sc. Marin Seleš
Ana Sladoja Kozić, mag.psych.
Marija Štambuk Čabaj, prof.
Irena Vajak Rumbak, odgojitelj savjetnik
Silvija Zlatar, mag.praesc.educ.

Sadržaj:

Program stručnog skupa.....	7
Poticajni vanjski prostor.....	11
Vanjski prostor u funkciji integriranog učeničkog cjelovitog razvoja predškolskog djeteta, Irena Vajak-Rumbak, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	12
Vanjsko okruženje vrtića kao poticaj za korištenje digitalnih alata u razvoju prirodo-znanstvene pismenosti djece predškolske dobi, Ivana Prpić i Marija Lončarić, Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb.....	13
Unutarnji i vanjski STEAM laboratorij u DV Bajka Strizivojna, Ivana Šimić, Dječji vrtić Bajka, Strizivojna.....	14
Mali izviđači, Tanja Miklavčić i Marina Kordić, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	15
Pedagogija osjetila u vanjskom prostoru, Tanja Žarić, Milka Jovetić Tonković i Josipa Vujaklija, Dječji vrtić Potočić, Pisarovina.....	16
Koraci djeteta kroz Bilogorsku čaroliju – upoznavanje tradicije, kulture i povijesne baštine Bilogore, Kristina Bajza, Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar.....	17
Važnost prepoznavanja i promicanja neovisnosti male djece kroz vanjski okoliš, Dunja Marincel, Dječji vrtić Osijek.....	18
Dobrobiti igre na otvorenom u svim vremenskim prilikama, Ana Valentić Rimay i Ivana Matijević, Dječji vrtić Sisak Stari, Sisak.....	19
Prostor i kultura ustanove.....	20
Poticajno prostorno-materijalno okruženje kao čimbenik kulture vrtića, Zrinka Lovrinčević i Ana Mihaljević, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	21
Kako stvaramo kulturu vrtića i okruženje – perspektiva četiri ustanove, Suzana Srića, Nela Dundović, Adela Karlovcan i Enea Srića, Dječji vrtić More, Rijeka, Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav i Dječji vrtić Orepčići, Kraljevica.....	22
Unaprjeđenje prostorno-materijalnog okruženja soba dnevnog boravka u Dječjem vrtiću Vrapčić Šenkovec, Melita Pergar i Josipa Vinković, Dječji vrtić Vrapčić, Šenkovec.....	23
Dječji vrtić Varaždin: Od kulture ustanove do kvalitetnog prostorno-materijalnog uređenja, Andreja Sedlar i Tajana Pavković, Dječji vrtić Varaždin, Varaždin.....	24
Poticajni prostor za djecu s posebnim potrebama.....	25
Prostorno-materijalno okruženje u skupini djece s teškoćama, Vanesa Marincel Nemet, Slađana Dozan i Željka Ivanović, Dječji vrtić Osijek.....	26
Uloga poticajnog okruženja u radu s djecom s teškoćama u razvoju - primjer iz prakse, Enea Srića i Sara Marmilić, Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav.....	27
Tranzicija iz posebnog u redovan dječji vrtić, Elizabeta Haničar i Anja Kovač Mišura, Centar za autizma Osijek, Osijek.....	28
Inkluzivno okruženje u Centru za odgoj i obrazovanje Ivan Štark, Maja Radoš-Bučma, Centar za odgoj i obrazovanje Ivan Štark, Osijek.....	29
Prostorno-materijalna podrška potencijalno darovitoj djeci u Dječjem vrtiću Vukovar II, Marina Latinović i Ljubica Hinić, Dječji vrtić Vukovar II, Vukovar.....	30
Inkluzivni pristup i njegove dobrobiti cjelovitom razvoju djeteta s poremećajem iz spektra autizma (PSA) – prikaz dobre prakse, Sunčica Golubić, Ivana Ivanišević i Marija Mikulić, Dječji vrtić Bubamara, Benkovac.....	31
Poticajni prostor u funkciji razvoja dječjih kompetencija.....	32

Poticanje prirodoslovnih kompetencija djeteta u vrtiću, Marija Luša i Matea Jurčec, Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb.....	33
Poticajno okruženje za razvoj dječjeg glazbenog stvaralaštva, Tea Marin i Renata Gaurina, Dječji vrtić Drniš, Drniš.....	34
Razvoj emocionalnih kompetencija djece predškolske dobi kroz kreiranje centra emocija, Martina Sokač, Dječji vrtić Šegrt Hlapić, Sesvete.....	35
Dokumentacija dostupna djeci kao alat za osiguranje kontinuiteta, Petra Bučević, Dječji vrtić Osijek, Osijek	36
Prostorno i materijalno okruženje kao podloga za razvoj likovne kreativnosti djece jasličke dobi, Tanja Dumenčić i Antonia Bungić, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	37
Socijalno okruženje kao prediktor obogaćivanja kvalitete odgojno-obrazovnog procesa integriranog sportskog programa dječjeg vrtića, Nives Tepšić i Lana Pešl, Dječji vrtić Lojtrica, Velika Mlaka.....	38
Socio-materijalni kontekst prema načelima NTC sustava, Jasmina Rašo, Dječji vrtić Kutina, Kutina.....	39
Uloga prostornog okruženja u provođenju tradicijskih aktivnosti u dječjem vrtiću, Daria Antonović, Dječji vrtić Grigor Vitez, Samobor.....	40
Utjecaj prostorno-materijalnog okruženja na pojavu simboličke igre u jasličkoj dobi, Dijana Markota i Livia Jerbić, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	41
Dijete i pripovijedanje priča kao su-kreator prostora, Jelena Premec, Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica.....	42
Vrtić u suradnji sa zajednicom.....	43
Dječji vrtić Popovača kao dio zajednice u projektu „Čitajmo zajedno“, Marina Ovčariček, Ivana Vlašić, Renata Fridrih, Dječji vrtić Popovača, Knjižnica i čitaonica Popovača, DND Sisak.....	44
Dječji vrtić Osijek – naših 50 godina, Vladimírka Vidović i Tajana Balatinac, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	45
Uspoređivanje predškolskog sustava u Sloveniji i Hrvatskoj i prezentacija rada u vrtiću Pedenjped Ljubljana, Pavel Urbanc, Vrtec Pedenjped, Ljubljana.....	46
Akcijsko istraživanje ‘Vrtić bez igračaka’ – ideja za nastavak istraživačkih aktivnosti različitim materijalima, Gordana Bonta i Paula Kuharić, Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica.....	47
Partnerstvo s roditeljima.....	48
Poticajno prostorno-materijalno okruženje u svrhu projektnog načina rada i partnerstva s roditeljima, Antonia Bodiš i Ida Jakolić, Dječji vrtić Didi, Klinča Sela.....	49
Rastemo kao ravnopravni partneri, Klaudija Krmpotić i Ivana Perišić, Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar.....	50
Od suradnje do partnerstva s roditeljima kroz podržavajuće okruženje i bogaćenje prostorno-materijalnog konteksta dječjeg vrtića, Ivan Šeparović i Lucija Vlašić, Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb.....	51
Kreiranje interesnih centara za igru u suradnji s roditeljima, Martina Sokač i Svjetlana Lakoš, Dječji vrtić Šegrt Hlapić, Sesvete	52
Prostor kroz projekte.....	53
Prostorno-materijalno okruženje u funkciji razvoja projekta, Marina Lančić, Dječji vrtić Ivančice, Ivanec.....	54
Projekt ‘Moj Lošinj’, Melita Muškardin, Dječji vrtić Cvrčak, Mali Lošinj.....	55
Djeca mijenjaju svijet – projekt suradnje afričkog i hrvatskog vrtića, Snježana Tišljarić i Ivana Koščak i Jasmina Markušić, Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica.....	56
Projekt ‘Šumska djeca’, Melita Marčelja i Renata Josipović Tankosić, Dječji vrtić Vladimir Nazor,	

Kastav.....	57
Razigrane boje u pokretu, Tanja Hajtić i Tamara Turković, Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar.....	58
Čimbenici poticajnog prostorno-materijalnog okruženja.....	59
Samostalno dijete i Montessori okruženje, Mirela Đuričić Nikolić, Dječji vrtić Vukovar II, Vukovar.....	60
Prostor kao treći odgojitelj, Lana Stojčević, Ana Nikl, Martina Šturlan, Dječji vrtić zvor, Samobor.....	61
Mali objekti – prednost ili nedostatak? Mirela Bašić, Dječji vrtić Slavuj, Sveta Nedjelja.....	62
Dežurna soba – poticajno okruženje za svako dijete, Jelena Draksler i Ivona Ament, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	63
Integrirani kurikulum i aktivnosti održivog razvoja – primjer iz prakse Dječjeg vrtića Prečko, Petra Mršo i Višnja Rom, Dječji vrtić Prečko, Zagreb.....	64
Prostor u alternativnim pedagogijama.....	65
Integrirani kurikulum i Montessori pedagogija, Mihaela Žigmond Muženjak, Dječji vrtić Prečko, Zagreb.....	66
Važnost i uloga prostorno-materijalnog okruženja u alternativnom programu Montessori pedagogije, Monja Pilih i Iva Knežević, Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb.....	67
Pripremljena okolina u Montessori odgojno-obrazovnoj skupini, Klementina Šuljug i Andrea Josipović, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	68
Radoznalost i djelovanje kao pokretač promjene, Ana-Marija Kesegić, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	69
Reggio koncepcija kao inspiracija zajedničke prakse, Gordana Bonta, Ana-Marija Geček, Bojana Kežman, Jelena Matijaško, Ana Peroković i Mimoza Tatari Strelec, Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica.....	70
Prostor u ulozi trećeg odgojitelja.....	71
Prostor kao treći odgojitelj, Ana Cvjetičanin i Tena Andrijanić, Dječji vrtić Čarobna Šuma, Križevci.....	72
Treći odgojitelj po mjeri djeteta, Danka Gojić Kajzer i Tamara Dorić, Dječji vrtić Zeko, Slatina.....	73
Poticajno prostorno-materijalno okruženje, Mirela Rajković i Apolonija Boras, Dječji vrtić Potjeh, Slavonski Brod.....	74
Hrvatski izumitelji u escape roomu, Melita Cazin i Anita Pleskalt, Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar.....	76
Poticajno prostorno-materijalno okruženje u jaslicama, Nedeljka Mrđa i Jasmina Dumančić, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	77
Prostorno materijalno okruženje u posebnim programima.....	78
Okruženje posebnih programa u dječjem vrtiću – Integracija pokreta u posebnim programima (glazbeno – folklorni i sportski program), Anita Grünhut, Martina Modrić i Senka Marija Ivanušec, Dječji vrtić Ciciban, Bjelovar.....	79
Slikovnica i kazališna lutka kao poticaji ranog učenja engleskog jezika u vrtiću, Dijana Markota, Martina Gradvol i Anita Kukučka, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	80
Strani jezik u vrtićkom okruženju – primjeri dobre prakse učenja engleskog i njemačkog jezika u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, Ana Sladoja Kozić, Bernarda Tomas i Danijela Bilić, Dječji vrtić Osijek, Osijek.....	81
Poticanje jezičnog razvoja djece kroz materijalno okruženje u dječjem vrtiću, Anita Bubalo Jambrović i Rosana Knežević, Dječji vrtić Ivankovo, Ivankovo.....	82
Prostor kao poticaj za učenje.....	83
Dijete – prostor - odgojitelj, Iva Šegović, Dječji vrtić Sisak Stari, Sisak.....	84
Poticajni prostor – poticaj učenju djece, Mirjana Sekol, Marija Miketek i Ksenija Pletenac, Dječji vrtić	

Bubamara, Gornji Kneginec, Turčin.....	85
Poticajno okruženje u funkciji cjelovitog razvoja djeteta, Anamarija Klišanić i Ines Vrsalović Nardelli, Dječji vrtić Maksimir, Zagreb.....	86
Redefiniranje prostora kao mjesta aktivnog življenja i učenja, Zrinka Hrzić, Dječji vrtić Sunce, Zagreb.....	87

Program stručnog skupa

21. ožujka 2024.

9:00-10:00 Registracija sudionika

10:00-11:00 Otvaranje skupa i uvodni pozdrav

11:00-11:40 Predavanje: (Su) konstrukcija razumijevanja okruženja u inicijalnom obrazovanju odgojitelja, izv. prof. dr. sc. Tijana Borovac i doc.dr.sc. Ida Somolanji Tokić, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

11:40 – 12:00 Pauza

12:00 – 12:40 Predavanje: Participacija djece u (su)konstrukciji okruženja ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, dr.sc. Katarina Bogatić, Filozofski fakultet Osijek

13:00 – 15:00 Stanka za ručak

15:00 – 16:30 Paralelne sesije

SESIJA – Dijete i vanjski prostor (Stara Pekara, studio 5)

- 1) Vanjski prostor u funkciji integriranog učenja i cjelovitog razvoja predškolskog djeteta, Irena Vajak-Rumbak, Dječji vrtić Osijek, Osijek
- 2) Vanjsko okruženje vrtića kao poticaj za korištenje digitalnih alata u razvoju prirodno-znanstvene pismenosti djece predškolske dobi, Ivana Prpić i Marija Lončarić, Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb
- 3) Unutarnji i vanjski STEAM laboratorij u DV Bajka Strizivojna, Ivana Šimić, Dječji vrtić Bajka, Strizivojna
- 4) Mali izviđači, Tanja Miklavčić i Marina Kordić, Dječji vrtić Osijek, Osijek

MODERATOR: Irena Vajak Rumbak

SESIJA – Prostor i kultura ustanove (Isusovačka klasična gimnazija)

- 1) Poticajno prostorno-materijalno okruženje kao čimbenik kulture vrtića, Zrinka Lovrinčević i Ana Mihaljević, Dječji vrtić Osijek, Osijek
- 2) Kako stvaramo kulturu vrtića i okruženje – perspektiva četiri ustanove, Suzana Srića, Nela Dundović, Adela Karlovčan i Enea Srića, Dječji vrtić More, Rijeka, Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav i Dječji vrtić Orepčiči, Kraljevica
- 3) Unaprjeđenje prostorno-materijalnog okruženja soba dnevnog boravka u Dječjem vrtiću Vrapčić Šenkovec, Melita Pergar i Josipa Vinković, Dječji vrtić Vrapčić, Šenkovec
- 4) Dječji vrtić Varaždin: Od kulture ustanove do kvalitetnog prostorno-materijalnog uređenja, Andreja Sedlar i Tajana Pavković, Dječji vrtić Varaždin, Varaždin

MODERATOR: Zrinka Lovrinčević

SESIJA – Poticajni prostor za djecu s posebnim potrebama (Isusovačka klasična gimnazija)

- 1) Prostorno-materijalno okruženje u skupini djece s teškoćama, Vanesa Marincel Nemet, Slađana Dozan i Željka Ivanović, Dječji vrtić Osijek
- 2) Uloga poticajnog okruženja u radu s djecom s teškoćama u razvoju - primjer iz prakse, Enea Srića i Sara Marmilić, Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav
- 3) Tranzicija iz posebnog u redovan dječji vrtić, Elizabeta Haničar i Anja Kovač Mišura, Centar za autizma Osijek, Osijek
- 4) Inkluzivno okruženje u Centru za odgoj i obrazovanje Ivan Štark, Maja Radoš-Bučma, Centar za odgoj i obrazovanje Ivan Štark, Osijek
- 5) Prostorno-materijalna podrška potencijalno darovitij djeci u Dječjem vrtiću Vukovar II, Marina Latinović i Ljubica Hinić, Dječji vrtić Vukovar II, Vukovar
- 6) Inkluzivni pristup i njegove dobrobiti cjelovitom razvoju djeteta s poremećajem iz spektra autizma (PSA) – prikaz dobre prakse, Sunčica Golubić, Ivana Ivanišević i Marija Mikulić, Dječji vrtić Bubamara, Benkovac

Okruženje u integriranom kurikulumu

prostor kao poticaj za cjeloviti razvoj djeteta

MODERATOR – Vanesa Marincel Nemet

SESIJA – Poticajni prostor u funkciji razvoja dječjih kompetencija (Stara Pekara, prezentacijska dvorana)

- 1) Poticanje prirodoslovnih kompetencija djeteta u vrtiću, Marija Luša i Matea Jurčec, Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb
- 2) Poticajno okruženje za razvoj dječjeg glazbenog stvaralaštva, Tea Marin i Renata Gaurina, Dječji vrtić Drniš, Drniš
- 3) Razvoj emocionalnih kompetencija djece predškolske dobi kroz kreiranje centra emocija, Martina Sokač, Dječji vrtić Šegrt Hlapić, Sesvete
- 4) Dokumentacija dostupna djeci kao alat za osiguranje kontinuiteta, Petra Bučević, Dječji vrtić Osijek, Osijek
- 5) Prostorno i materijalno okruženje kao podloga za razvoj likovne kreativnosti djece jasličke dobi, Tanja Dumenčić i Antonia Bungić, Dječji vrtić Osijek, Osijek

MODERATOR: Petra Bučević

SESIJA – Vrtić u suradnji sa zajednicom (Stara Pekara, studio 7)

- 1) Dječji vrtić Popovača kao dio zajednice u projektu „Čitajmo zajedno“, Marina Ovčariček, Ivana Vlašić, Renata Fridrih, Dječji vrtić Popovača, Knjižnica i čitaonica Popovača, DND Sisak
- 2) Dječji vrtić Osijek – naših 50 godina, Vladimírka Vidović i Tajana Balatinac, Dječji vrtić Osijek, Osijek
- 3) Uspoređivanje predškolskog sustava u Sloveniji i Hrvatskoj i prezentacija rada u vrtiću Pedenjped Ljubljana, Pavel Urbanc, Vrtec Pedenjped, Ljubljana
- 4) Akcijsko istraživanje 'Vrtić bez igračaka' – ideja za nastavak istraživačkih aktivnosti različitim materijalima, Gordana Bonta i Paula Kuharić, Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica

MODERATOR: Marina Ovčariček

16:30 – 17:00 pauza

17:00-18:30 paralelne sesije

SESIJA – Partnerstvo s roditeljima (Stara Pekara, studio 5)

- 1) Poticajno prostorno-materijalno okruženje u svrhu projektnog načina rada i partnerstva s roditeljima, Antonia Bodiš i Ida Jakolić, Dječji vrtić Didi, Klinča Sela
- 2) Rastemo kao ravnopravni partneri, Klaudija Krmpotić i Ivana Perišić, Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar
- 3) Od suradnje do partnerstva s roditeljima kroz podržavajuće okruženje i bogaćenje prostorno-materijalnog konteksta dječjeg vrtića, Ivan Šeparović i Lucija Vlašić, Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb
- 4) Kreiranje interesnih centara za igru u suradnji s roditeljima, Martina Sokač i Svjetlana Lakoš, Dječji vrtić Šegrt Hlapić, Sesvete

MODERATOR: Klaudija Krmpotić

SESIJA – Prostor kroz projekte (Stara Pekara, studio 7)

- 1) Prostorno-materijalno okruženje u funkciji razvoja projekta, Marina Lančić, Dječji vrtić Ivančice, Ivanec
- 2) Projekt 'Moj Lošinj', Melita Muškardin, Dječji vrtić Cvrčak, Mali Lošinj
- 3) Djeca mijenjaju svijet – projekt suradnje afričkog i hrvatskog vrtića, Snježana Tišljarić i Ivana Koščak i Jasmina Markušić, Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica
- 4) Projekt 'Šumska djeca', Melita Marčelja i Renata Josipović Tankosić, Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav
- 5) Razigrane boje u pokretu, Tanja Hajtić i Tamara Turković, Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar

MODERATOR: Marina Lančić

SESIJA – Prostor u funkciji poticanja socijalnih kompetencija (Stara Pekara, prezentacijska dvorana)

- 1) Socijalno okruženje kao prediktor obogaćivanja kvalitete odgojno-obrazovnog procesa integriranog sportskog programa dječjeg vrtića, Nives Tepšić i Lana Pešl, Dječji vrtić Lojtrica, Velika Mlaka

Okruženje u integriranom kurikulumu

prostor kao poticaj za cjeloviti razvoj djeteta

- 2) Socio-materijalni kontekst prema načelima NTC sustava, Jasmina Rašo, Dječji vrtić Kutina, Kutina
 - 3) Uloga prostornog okruženja u provođenju tradicijskih aktivnosti u dječjem vrtiću, Daria Antonović, Dječji vrtić Grigor Vitez, Samobor
 - 4) Utjecaj prostorno-materijalnog okruženja na pojavu simboličke igre u jasličkoj dobi, Dijana Markota i Livia Jerbić, Dječji vrtić Osijek, Osijek
 - 5) Dijete i pripovijedanje priča kao su-kreator prostora, Jelena Premec, Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica
- MODERATOR: Daria Antonović

SESIJA – Čimbenici poticajnog prostorno-materijalnog okruženja (Isusovačka klasična gimnazija)

- 1) Samostalno dijete i Montessori okruženje, Mirela Đuričić Nikolić, Dječji vrtić Vukovar II, Vukovar
 - 2) Prostor kao treći odgojitelj, Lana Stojčević, Ana Nikl, Martina Šturlan, Dječji vrtić Izvor, Samobor
 - 3) Mali objekti – prednost ili nedostatak? Mirela Bašić, Dječji vrtić Slavuj, Sveta Nedjelja
 - 4) Dežurna soba – poticajno okruženje za svako dijete, Jelena Draksler i Ivona Ament, Dječji vrtić Osijek, Osijek
 - 5) Integrirani kurikulum i aktivnosti održivog razvoja – primjer iz prakse Dječjeg vrtića Prečko, Petra Mršo i Višnja Rom, Dječji vrtić Prečko, Zagreb
- MODERATOR: Mirela Bašić

SESIJA – Prostor u alternativnim pedagogijama (Isusovačka klasična gimnazija)

- 1) Integrirani kurikulum i Montessori pedagogija, Mihaela Žigmond Muženjak, Dječji vrtić Prečko, Zagreb
 - 2) Važnost i uloga prostorno-materijalnog okruženja u alternativnom programu Montessori pedagogije, Monja Piliš i Iva Knežević, Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb
 - 3) Pripremljena okolina u Montessori odgojno-obrazovnoj skupini, Klementina Šuljug i Andrea Josipović, Dječji vrtić Osijek, Osijek
 - 4) Radoznalost i djelovanje kao pokretač promjene, Ana-Marija Kesegić, Dječji vrtić Osijek, Osijek
 - 5) Reggio koncepcija kao inspiracija zajedničke prakse, Gordana Bonta, Ana-Marija Gečec, Bojana Kežman, Jelena Matijaško, Ana Peroković i Mimoza Tatari Strelec, Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica
- MODERATOR: Andrea Josipović

22. ožujka 2024.

9:00 – 10:30 paralelne sesije

SESIJA – Poticajni vanjski prostor (Stara Pekara, konferencija dvorana)

- 1) Pedagogija osjetila u vanjskom prostoru, Tanja Žarić, Milka Jovetić Tonković i Josipa Vujaklija, Dječji vrtić Potočić, Pizarovina
 - 2) Koraci djeteta kroz Bilogorsku čaroliju – upoznavanje tradicije, kulture i povijesne baštine Bilogore, Kristina Bajza, Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar
 - 3) Važnost prepoznavanja i promicanja neovisnosti male djece kroz vanjski okoliš, Dunja Marincel, Dječji vrtić Osijek
 - 4) Dobrobiti igre na otvorenom u svim vremenskim prilikama, Ana Valentić Rimay i Ivana Matijević, Dječji vrtić Sisak Stari, Sisak
- MODERATOR: Dunja Marincel

SESIJA – Prostor u ulozi trećeg odgojitelja (Stara Pekara, prezentacijska dvorana)

- 1) Prostor kao treći odgojitelj, Ana Cvjetičanin i Tena Andrijanić, Dječji vrtić Čarobna Šuma, Križevci
- 2) Treći odgojitelj po mjeri djeteta, Danka Gojić Kajzer i Tamara Dorić, Dječji vrtić Zeko, Slatina
- 3) Poticajno prostorno-materijalno okruženje, Mirela Rajković i Apolonija Boras, Dječji vrtić Potjeh, Slavonski Brod
- 4) Hrvatski izumitelji u escape roomu, Melita Cazin i Anita Pleskalt, Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar
- 5) Poticajno prostorno-materijalno okruženje u jaslicama, Nedeljka Mrđa i Jasmina Dumančić, Dječji vrtić Osijek, Osijek

MODERATOR: Melita Cazin

SESIJA – Prostorno materijalno okruženje u posebnim programima (Stara Pekara, studio 5)

- 1) Okruženje posebnih programa u dječjem vrtiću – Integracija pokreta u posebnim programima (glazbeno – folklorni i sportski program), Anita Grünhut, Martina Modrić i Senka Marija Ivanušec, Dječji vrtić Ciciban, Bjelovar
- 2) Slikovnica i kazališna lutka kao poticaji ranog učenja engleskog jezika u vrtiću, Dijana Markota, Martina Gradvol i Anita Kukučka, Dječji vrtić Osijek, Osijek
- 3) Strani jezik u vrtićkom okruženju – primjeri dobre prakse učenja engleskog i njemačkog jezika u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, Ana Sladoja Kozić, Bernarda Tomas i Danijela Bilić, Dječji vrtić Osijek, Osijek
- 4) Poticanje jezičnog razvoja djece kroz materijalno okruženje u dječjem vrtiću, Anita Bubalo Jambrović i Rosana Knežević, Dječji vrtić Ivankovo, Ivankovo

MODERATOR: Ana Sladoja Kozić

SESIJA – Prostor kao poticaj za učenje (Stara Pekara, studio 7)

- 1) Dijete – prostor - odgojitelj, Iva Šegović, Dječji vrtić Sisak Stari, Sisak
- 2) Poticajni prostor – poticaj učenju djece, Mirjana Sekol, Marija Miketek i Ksenija Pletenac, Dječji vrtić Bubamara, Gornji Kneginec, Turčin
- 3) Poticajno okruženje u funkciji cjelovitog razvoja djeteta, Anamarija Klišanić i Ines Vrsalović Nardelli, Dječji vrtić Maksimir, Zagreb
- 4) Redefiniranje prostora kao mjesta aktivnog življenja i učenja, Zrinka Hrzić, Dječji vrtić Sunce, Zagreb

MODERATOR: Iva Šegović

10:30 – 11:00 pauza

11:00 – 11:40 predavanje: Sport i njegove karakteristike u službi cjelokupnog psihomotoričkog razvoja djece, doc.dr.sc.Hrvoje Ajman, Kineziološki fakultet Osijek

11:40 – 12:00 predstavljanje priručnika: Pokazat ću ti kako! Baš je lako! priručnik s vježbama praktičnog života za studente, odgojitelje, učitelje i roditelje

12:00 zatvaranje skupa

**Poticajni
vanjski
prostor**

Vanjski prostor u funkciji integriranog učenja i cjelovitog razvoja predškolskog djeteta

Irena Vajak Rumbak,
Dječji vrtić Osijek, Osijek

Zadaća svakog odgojitelja je omogućiti stvaranje bogatog i poticajnog okruženja koje će odgovarati potrebama i interesima djeteta. No, to se ne misli samo na unutarne okruženje nego i vanjsko okruženje koje ima veliki potencijal i ulogu u razvoju svakog pojedinca. I dok današnja djeca, suvremenog društva sve više vremena provode u zaštićenim, unutaršnjim prostorima, djeca vanjske prostore koriste sve rjeđe za igru. Posljedično tome, djeca sve manje borave na otvorenom prostoru u igri i učenju. Ovim radom prikazat će se vanjski prostor kao važan čimbenik u odgojno obrazovnom procesu jer djeca imaju urođenu potrebu za kretanjem i boravkom na otvorenom. Kvalitetno vanjsko okruženje postaje neizostavan preduvjet za učenje i cjelovit razvoj djeteta, obuhvaćajući fizički, emocionalni, intelektualni i socijalni aspekt razvoja. Integrirano učenje, koje postavlja fokus na vanjski prostor, ključno je za postizanje ravnoteže između navedenih područja razvoja. Svaki vrtić ima svoju specifičnost, prostor gdje i kako osigurati igru u vanjskom prostoru. Područni vrtić Josipovac nalazi se u neposrednom prirodnom okruženju koje djecu poziva na različitu igru i boravak na otvorenom. Veliko dvorište, zelene ulice, blizina polja i šuma predstavljaju bogatstvo vanjskog prostora koje odgojitelji svakodnevno nastoje koristiti. Kroz dugogodišnju praksu uočili smo važnost ovog resursa i stoga stečena iskustva želimo podijeliti s drugima. Prikazat ćemo primjer kvalitetne prakse, navest ćemo ostvarene projektne aktivnosti i dobrobiti za djecu. Zadaće u budućnosti bit će što više omogućiti djeci boravak u vanjskom prostoru jer je to važno za zdravlje i dobrobit djece u najširem smislu.

Ključne riječi: dijete, integrirano učenje, projekt, razvoj, vanjski prostor

Vanjsko okruženje vrtića kao poticaj za korištenje digitalnih alata u razvoju prirodoznanstvene pismenosti djece predškolske dobi

*Marija Lončarić i Ivana Prpić,
Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb*

Utjecaj prirodnog okruženja vrtića, igre i učenja na otvorenome na rast i razvoj djeteta dobiva sve veću važnost u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. Rezultat je to porasta istraživanja (Gray, P., 2020) od početka 21. stoljeća kao i primjera dobre prakse poglavito sjevernijih zemalja koja ukazuju na dobrobit igre i učenja na otvorenom na cjelokupni razvoj djeteta. U dječjem vrtiću Matije Gupca iz Zagreba unutarjni i vanjski prostori za igru smatraju se jednako važnim okruženjima za učenje. Kontinuirano promišljamo stvaranje razvojnog konteksta pogodnog za učenje na otvorenom što podrazumijeva maksimalno korištenje okružja vrtića i mogućnosti koje pruža prostor igrališta. Projektima pristupamo integrativno koristeći digitalne alate koji su u današnjem suvremenom društvu dio svakodnevnog života. Digitalne su tehnologije izmijenile naš način razmišljanja i ponašanja, a djeca i mladi odrastaju u svijetu u kojem su one neizbježne (DigCompEdu, 2017). U predškolskoj dobi digitalna se kompetencija razvija upoznavanjem djeteta s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom i mogućnostima njezine uporabe u različitim aktivnostima (MZOS, 2015). Uspješna integracija digitalne tehnologije ovisi o sposobnostima i kompetencijama odgojitelja da je uvede u proces rada. Na taj način djeci se pruža mogućnost da doraduju svoje znanje i vještine aktivnostima koje uključuju suvremene medije (Rogulj, 2022). Cilj ovog rada je prikazati načine na koji se digitalni alati (Google Forms, StoryJumper, digitalni mikroskop Xplovview i podni robot: Bee-Bot) mogu integrirati u aktivnosti učenja na otvorenome te kako koristiti digitalnu tehnologiju u razvoju prirodoznanstvene pismenosti. Nakon provedenog projekta zapažamo da kod djece postoji poseban interes za uključivanje u sve segmente uporabe digitalnih uređaja i alata te posebice participiranje u izradi digitalnih sadržaja. Također, djeca iskazuju i sve veće zanimanje za digitalnim načinom dokumentiranja (fotografiranje, popunjavanje online anketa, e-priručnik) te se poznati oblici dokumentiranja obogaćuju suvremenim načinima koji implementiraju informacijsko i komunikacijsku tehnologiju.

Ključne riječi: digitalne tehnologije, integrirani kurikulum, spoznajni razvoj, učenje na otvorenom, vanjsko okruženje

**Unutarnji i vanjski STEAM laboratorij u
DV Bajka Strizivojna***Ivana Šimić,**Dječji vrtić Bajka, Strizivojna*

STEAM je kratica za science, technology, engineering, art and mathematics, koja se u današnje vrijeme često spominje, a u prijevodu označava kraticu za znanost, tehnologiju, inženjerstvo, umjetnost i matematiku. Uslijed ubrzanog razvoja tehnologije, mnoga tražena zanimanja baziraju se na obrazovanju iz područja STEM-a. Upravo STEM program potiče ove vještine te priprema djecu da budu, ne samo radnici, nego kreatori poslova budućnosti. STEAM obuhvaća učenje četiri područja na interdisciplinarnan način koji ima svoju mjerljivu i jasnu primjenu. STEAM program je temeljen na elementima znanstvenog pristupa. Osnova svega su istraživačke aktivnosti koje pomažu u razvoju razumijevanja osnovnih STEAM koncepata. STEAM sadržaj ne znači posjedovati robota, računala ili neku drugu suvremenu opremu, to ne znači da nam u programu ne trebaju računala ali važno je pojasniti da se smisao STEAM-a ne krije u opremi, nego u metodici rada. Okruženje za ovakvo učenje je poticajno, konkretno i djetetu zanimljivo. „Istražujući, isprobavajući različite materijale, baveći se različitim predmetima dijete uči na prirodan način“ (Miljak, A., Vujičić, L., 2002.). DV Bajka Strizivojna provodi STEM program čiji cilj je omogućiti djeci da kroz igru razviju kritičko mišljenje, potaknuti ih na kreativno rješavanje problema i „design thinking“, razvijati logičko-matematičke kompetencije od najranije dobi i osnove programiranja. Posebnu pozornost dali smo prostornom i materijalnom okruženju u unutarnjem i vanjskom dijelu vrtića za provedbu STEAM aktivnosti. Osim robota, tableta, mikroskopa, pribora za kemijske pokuse itd. usmjerili smo se na hidroponski uzgoj biljaka i uzgoj u tlu. Postavljanjem digitalnog vanjskog plastenika i unutarnjeg pametnog hidroponskog vrta, djeci omogućujemo da uz pomoć digitalne tehnologije istražuju i uče. Ovakvo pažljivo postavljeno STEAM okruženje potiče djecu da znanstvenom metodom samostalno dolaze do novih spoznaja, koje će im biti korisne u budućnosti ruralne sredine.

Ključne riječi: Digitalna tehnologija, hidroponski uzgoj, laboratorij u vrtiću, STEAM, znanstvena metoda

**Mali
izviđači**

*Tanja Miklavčić i Marina Kordić,
Dječji vrtić Osijek, Osijek*

OSNOVNO TEORIJSKO POLAZIŠTE: Koristeći se odgojem za održivi razvoj i vrijednostima iz Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje uz pomoć izviđačke metode i prirodnog okruženja, razvijati kod djece svjesnost o potrebi očuvanja prirode te aktivnostima povezivanja sa zajednicom i razvijanjem građanskih kompetencija, u budućnosti dijete postaje odgovorni građanin koji pomaže u očuvanju prirodnih resursa i vrijedan i aktivan član zajednice.

CILJ: Kroz iskustveno učenje putem izviđačke metode, utjecati na promoviranje važnosti održivog razvoja kod djece, razvijanje praktičnih vještina i povezivanje s prirodom kroz boravak u prirodi.

KRATKI OPIS: Korištenje izviđačkih metoda rada u radu s djecom predškolske dobi za: razvijanje građanskih kompetencija - glasanje i izbor imena skupine, znaka skupine i vođe,

osobna orijentacija djece, gdje se nalaze moji dijelovi tijela, gdje se ja nalazim u odnosu na drugu djecu... snalaženja u prostoru SBD – a – traženje zadanih predmeta, traženje predmeta po skici sobe, povezivanje sa zajednicom – upoznavanje starijeg izviđača koji ih uči izviđačke igre i pjesme, povezivanje s prirodom igrama u obližnjem parku – tronogo trčanje, igre padobranom, lov na blago i potraga za pisanicama, povlačenje užeta, čitanje tragova životinja...umjetnosti u parku s prirodnim materijalima - izrada mandale, brojeva.

U vrijeme kada se svijet ubrzano mijenja, kada elektroničke naprave zaokupljaju dječju i roditeljsku pažnju te se stvara ovisnost i kada se događaju velike ekološke katastrofe, izviđaštvo i izviđačka metoda pružaju prilike za ponovno povezivanje djece sa prirodom. Preko razvijanja navika i vještina za očuvanje prirode te potičući kod djece želju da borave u prirodnom okruženju koje potiče kreativnost, razvija autonomiju i identitet te donosi sa sobom osjećaj ispunjenosti i mira.

Ovim radom prikazat će se vanjsko prirodno okruženje koje je doprinijelo poticanju cjelokupnog dječjeg razvoja kroz izviđačke aktivnosti. Kako pripremiti djecu za budućnost koju ne možemo predvidjeti? Kako djeci dati da budu djeca, koja se cjelovito razvijaju u spontanoj igri prirodnim materijalima i boravku u prirodi bez elektroničkih naprava?

Ključne riječi: izviđači, izviđačka metoda, priroda, razvoj djece, zajedništvo

Pedagogija osjetila u vanjskom prostoru vrtića

*Tanja Žarić, Milka Jovetić Tonković i Josipa Vujaklija,
Dječji vrtić Potočić, Pesarovina*

Cilj nam je bio od neiskorištene i nefunkcionalne zelene površine ispred zgrade vrtića stvoriti ugodan i poticajan vanjski prostor boravka djece, koji bi imao smislenu odgojno-obrazovnu funkciju te poticao razvoj svih osjetila primjerenim osjetilnim senzacijama. Prostor smo zamislili kao veliki senzorni vrt, primjenjujući načela održivog razvoja, neka načela Montessori pedagogije i doživljajne pedagogije. U suradnji s roditeljima, tvrtkama i obrtima iz neposrednog okruženja, kroz zajedničke radne akcije djece, roditelja i svih djelatnika vrtića formirali smo vrt koji se sastoji od povrtnjaka te staze okusa (voće), staze mirisa (začinsko bilje), staze dodira (taktilne podloge), staze boja (ukrasno bilje) i staze zvuka (instrumenti i zvučni zidovi). Koristili smo prirodne materijale, kao i one otpadne koje smo reciklirali i koristili na nov način (npr. za izradu instrumenata i sunčanog sata). Osim razvoja osjetila za vid, sluh, dodir, miris i okus, bavili smo se i osjetilom za kretanje i vitalitet. Nastojali smo osjetilno iskustvo promatrati ne samo kao način primanja podražaja iz okoline, već poseban oblik spoznaje- sebe, vlastitog tijela, prirode i svijeta oko sebe te odnosa s drugima. Kroz cijeli proces od nastanka vrta do njegovog redovnog korištenja i održavanja nastojali smo omogućiti djeci iskustvo oblikovanja, oživljavanja i njegovanja prostora svojom prisutnošću, aktivnim angažmanom i međusobnom suradnjom. Sadnja i briga o biljkama i vrtu jačala je kompetencije djece iz prirodoslovlja (prepoznavanje biljaka, zapažanje promjena u životnim ciklusima biljaka, praćenje prirodnih procesa i godišnjih ciklusa), kao i praktična znanja o održavanju vrta. Redovne radne aktivnosti u vrtu razvijale su motoričke sposobnosti i spretnost, osjećaj poštovanja prema biljnom i životinjskom svijetu, odgovornost prema okolišu i drugim ljudima, strpljivost u iščekivanju rezultata rada i radost pri susretu s njima. Kontinuitet u produbljivanju pedagoške funkcije vanjskog prostora vrtića nastojimo postići kroz aktualni projekt „Bajke i biljke“.

Ključne riječi: doživljajna pedagogija, kompetencije, odgovornost, osjetila, senzorni vrt

Koraci djeteta kroz Bilogorsku čaroliju – upoznavanje tradicije, kulture i povijesne baštine Bilogore

*Kristina Bajza,
Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar*

Cilj: tradicijskim sadržajima senzibilizirati dječji osobni, kulturni i zavičajni identitet
Svrha: razvijati doživljaj osobnog i zavičajnog identiteta aktivnim sudjelovanjem i iskustvenim učenjem

Osnovno teorijsko polazište: očuvanje kulturne i povijesne baštine kao temeljne vrijednosti. Upoznavanje djece s tradicijskim, kulturnim i povijesnim vrijednostima zavičajnog kraja doprinosi cjelovitom razvoju djeteta, svijesti o vlastitom identitetu, ljepoti i očuvanju kulturne baštine te očuvanju i prenošenju s generacije na generaciju
Kratak opis: Izlet djece vlakom u bilogorsko selo Veliko Trojstvo bio je poticaj za interes i upoznavanje bogatstva starih zapisa o Bilogori, pomno čuvanih pjesama, brojalice, zagonetki, brzalice i dječjih šala. Proširilo se bajkama o našem kraju „Bilogorska Čarolija“ i „Vilenjsko igrišće“ koje sadržajno vode u legende drevnih „danja“ i mitoloških bića bilogorskih šuma, svijet vila i coprnica. Svakodnevnim čitanjem dijelova bajki, djeca su prepoznala vrijednosti i poželjna društvena ponašanja (dobar – zao, pomaganje, strahovi, bogatstvo je znanje ili zlato, čuvanje tajni, može li zlo postati dobro i nemoguće postaje moguće). Uz mitološka bića kroz bajku upoznala su biljni i životinjski svijet svog zavičaja i usvojili nove njima nepoznate lokalne riječi. Izlet u suradnji s roditeljima u šume Bilogore, obilazak drvenih skulptura „Svijetle pruge“ (opisane u bajci) te staza zadataka (rješavanjem pronađenih zagonetki i zadataka koje moraš riješiti da bi mogao i znao kako i kuda dalje) oduševila su djecu. Osluškivanje zvukova i mirisa šume, postoje li mitološka bića oko njih i čuvaju li i dalje Bilogoru potakla su djecu na izradu slikovnica o Bilogorskoj čaroliji: „Kako je Mici poludio“ i „Snijeg pada“. Iskustvo i doživljaj znanja o sebi, kraju, kulturi, tradiciji i vlastitom identitetu djeca prenose u obiteljsko okruženje (u obitelji – postavljaju pitanja o nekadašnjem načinu života, igraju tradicijske igre, plešu plesove, prepričavaju bajku).

Ključne riječi: bajka, Bilogora, identitet, tradicija, zavičaj

**Važnost prepoznavanja i promicanja neovisnosti
kod male djece kroz vanjski okoliš**

*Dunja Marincel,
Dječji vrtić Osijek, Osijek*

Dok tehnološki napredak i urbana sredina mijenjaju način života, naglasak na važnosti vanjskog prostora postaje još značajniji. Otvoreni prostori poput dvorišta, parkova ili igrališta pružaju djetetu ne samo fizičku aktivnost, već i bogato okruženje koje potiče emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj. Svjesnost o važnosti prostornog okruženja u razvoju djetetovih psihofizičkih i socioemocionalnih vještina usmjerava odgojitelja da s puno pažnje pristupa organizaciji sobe dnevnog boravka. S druge strane, vanjski prostor ponekad ostaje u drugom planu. Skandinavski pristup odgoju na otvorenom prostoru iznimno je cijenjen i sve više postaje uzor u globalnim kontekstima odgoja djece jer naglašava važnost boravka na otvorenom, potičući djecu da istražuju prirodu i uče kroz iskustva u vanjskim okruženjima. Ovo izvješće nudi uvid u promišljenu i kritičku ulogu praktičara u pažljivom planiranju okruženja koje odražava potrebu male djece za samostalnošću te ima za cilj potaknuti na promišljanje i djelovanje uzimajući u obzir nove spoznaje i primjere dobre prakse dobivene nedavnim istraživanjima.

Ključne riječi: okruženje, razvoj djeteta, samostalnost, učenje, vanjski prostor vrtića

Dobrobiti igre na otvorenom u svim vremenskim prilikama

Ana Valentić Rimay i Ivana Matijević,
Dječji vrtić Sisak Stari, Sisak

Poznata je činjenica kako igra i istraživanje na otvorenom uvelike utječu na zdravlje jačanjem imuniteta, samim time čineći dijete otpornijim. Istovremeno, kroz igru i istraživanje na otvorenom pospješuju se vještine donošenja odluka, socioemocionalne i spoznajne vještine, i vidljivo je pozitivan utjecaj na svaki aspekt djetetova razvoja, uz terapijski odmor od rutinske svakodnevice. Djeca koja provode više vremena vani pokazuju veće razumijevanje za prirodu te želju za zaštitom i očuvanjem iste. Također, češće se bolje osjećaju od vršnjaka koji su rijetko na zraku. Užurbani način života i ritam obitelji velikom broju djece posve nenamjerno uskraćuju svakodnevni boravak na zraku, stoga se vrtić tu pojavljuje kao „idealni partner“ u zadovoljavanju te djetetove potrebe. Osim slobodne igre, u vanjskom prostoru vrtića dvorište vrlo često nudi i razne mogućnosti strukturiranih aktivnosti. U radu će se dati teorijski osvrt na blagodati koje boravak na otvorenom nudi cjelovitom razvoju djeteta te će se istaknuti poticajni prostorno-materijalni uvjeti odgojno-obrazovnog rada na kiši i snijegu. Naposljetku, prikazat će se primjer iz prakse rada jasličke skupine kroz svakodnevni boravak na zraku, kao i uloga odgojiteljica u kreiranju cjelokupnog procesa. Pružajući iskustvo igre u raznim vremenskim prilikama dopuštamo djeci i samima sebi širenje vidika i pomicanje granica vlastitih ograničenja.

Ključne riječi: boravak na otvorenom, cjelovit razvoj djeteta, djeca rane dobi, slobodna igra, strukturirane aktivnosti

**Prostor i
kultura
ustanove**

**Poticajno prostorno-materijalno okruženje
kao čimbenik kulture vrtića**

*Zrinka Lovrinčević i Ana Mihaljević,
Dječji vrtić Osijek, Osijek*

Cilj ovog rada je prikazati na koji način okruženje vrtića utječe na kulturu vrtića i cjelokupni djetetov razvoj. Prostorno-materijalno okruženje vrtića temelj je stvaranja zajednice koja uči. Kvalitetna prostorna organizacija potiče djecu na stvaralaštvo, istraživanje, postavljanje hipoteza i rješavanje problema, ali istovremeno određuje i kvalitetu socijalnih interakcija djece međusobno. Prostor treba biti usmjeren promoviranju susreta, komunikacije i interakcija djece. Također, jedan od važnih kriterija kvalitetnog prostornog okruženja vrtića je koliko ono nalikuje obiteljskom okruženju. Vrtićko okruženje mora djeci biti ugodno i sigurno mjesto koje ih poziva na učenje, igru i druženje. O tome ovisi i materijalna opremljenost vrtića. Nerijetko djeca provode veći dio svog dana u vrtiću, zato vrtić mora biti mjesto dobrog ozračja koje odiše radom, opuštanjem, igrom, slobodom u kretanju i izražavanju. Prostorno-materijalno okruženje vrtića predstavlja kulturu vrtića, a za nju su zaduženi svi djelatnici vrtića, osobito odgojitelji. Stav prema djetetu kao cjelovitom biću koje je aktivno i sposobno procijeniti svoje sposobnosti i ponašati se u skladu s tim bitno određuje kulturu vrtića i pedagoško djelovanje prema istom. Kako bi okruženje vrtića bilo poticajno za djetetov razvoj ono se mora prilagođavati i mijenjati prema djetetovim potrebama, interesima, mogućnostima i potencijalima. Takvo okruženje stvara se zajednički, izgrađuje čineći, isprobavajući i raspravljajući s djecom s ciljem kontinuiranog podizanja razine kvalitete njihova boravka u vrtiću.

Ključne riječi: dijete, kultura vrtića, okruženje, prostor

**Kako stvaramo kulturu vrtića i okruženje
– perspektiva četiri ustanove**

*Suzana Srića, Nela Dundović, Adela Karlovčan i Enea Srića,
Dječji vrtić More, Rijeka, Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav i Dječji vrtić Orepčiči, Kraljevica*

Prostorno okruženje u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje kao i kultura ustanove će, između ostalog, pružati uvid u razinu kvalitete odgojno-obrazovne prakse. Poticajni prostor će omogućiti djeci razvijanje i unapređenje kompetencija. Odgojitelji kontinuirano prate potrebe, interese i želje djece pa na temelju prikupljene pedagoške dokumentacije, u suradnji s djecom, kreiraju prostor. Promišljajući o zajedničkoj viziji i misiji ustanove djelatnici putem kritičkog promišljanja, rasprave te razmjenom iskustava i znanja stvaraju kvalitetnu odgojno obrazovnu praksu. Međusobnom interakcijom djelatnika te zajedničkim razmišljanjima u timu stvara se “novi proizvod”. Težnja vrtića kao organizacije je doći do organizirane zajednice koja će biti prepoznatljiva te djelo zajedničkog rada odgojitelja, ravnatelja, stručnih suradnika, roditelja i ostalog osoblja. Njihov zajednički rad dovodi do mijenjanja prakse te stvaranja okruženja usmjerenog na dijete. Prikazom dobre prakse u ovom radu se pruža uvid u četiri različite sinergije prostora i kulture u ustanovama za RiPOO: Dječji vrtić More, podcentar Bulevard - ustanova s dvije odgojno obrazovne skupine djece s dugogodišnjom suradnjom istih kolegica u timu; Dječji vrtić More, podcentar Đurđice - novi postav tima s velikim brojem dionika; Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav - nova kolegica u postojećem kolektivu te Dječji vrtić Orepčiči, Kraljevica - perspektiva ravnatelja u radu s odgojiteljima. Autori rada pružaju uvid u modalitete svojih profesionalnih iskustava, izazova i dobrobiti u kontekstu kulture i prostornog okruženja u svojim ustanovama. Cilj rada je prikaz i usporedba pri kreiranju prostora uvažavajući posebnosti pri stvaranju i održavanju razine kulture ustanove u različitim kontekstima.

Ključne riječi: kultura ustanove, odgojitelji, organizirana zajednica, prostorno okruženje

Unaprjeđenje prostorno-materijalnog okruženja soba dnevnog boravka u Dječjem vrtiću „Vrapčić“ Šenkovec

Melita Pergar i Josipa Vinković,
Dječji vrtić Vrapčić, Šenkovec

Kvalitetno prostorno-materijalno okruženje vrtića pretpostavka je kvalitete odgojno-obrazovnog procesa. U središtu procesa oblikovanja prostorno-materijalnog okruženja je dijete, odnosno, njegovi interesi, potrebe i načini učenja. Odgojitelj kao reflektivni praktičar prati i dokumentira ponašanje djece u skupini, dječje interese, potrebe, igru i učenje, kako bi se prema tome moglo planirati i mijenjati prostorno-materijalno okruženje sobe dnevnog boravka. U Reggio pedagogiji prostor se zbog njegove značajnosti naziva „trećim odgojiteljem“. Kvalitetno prostorno-materijalno okruženje djeci omogućuje kvalitetnije učenje, interakciju i komunikaciju te cjeloviti razvoj. Prostor treba biti upotpunjen različitim materijalima koji su raspoređeni po centrima aktivnosti, djeci treba pružati osjećaj ugone, sigurnosti te prema potrebi i privatnosti. Prostor dijete treba motivirati na konstruiranje vlastitog znanja i shvaćanje svijeta. Imajući u vidu važnost prostorno-materijalnog okruženja za cjeloviti razvoj i učenje djeteta, a obzirom na uočene prednosti i nedostatke, u Dječjem vrtiću „Vrapčić“ Šenkovec započeo je rad na unaprjeđenju istog. Cilj provedenih aktivnosti bilo je unaprjeđenje prostorno-materijalnog okruženja soba dnevnog boravka u odgojno-obrazovnim skupinama u Dječjem vrtiću „Vrapčić“ Šenkovec. Svrha cjelokupnog rada na unaprjeđenju prostorno-materijalnog okruženja je poboljšanje kvalitete odgojno-obrazovnog rada, odnosno, vremena koje djeca provode u vrtiću. U procesu su, uz odgojiteljice, sudjelovale ravnateljica i pedagoginja, a on se sastojao od: snimanja djece u slobodnoj igri po odgojno-obrazovnim skupinama, zajedničkih refleksija na videozapise, izradu didaktike od neoblikovanih materijala te promjenu/promjene prostorno-materijalnog okruženja sobe dnevnog boravka.

Ključne riječi: prostor, refleksija, suradnja, unaprjeđenje

Dječji vrtić Varaždin: Od kulture ustanove do kvalitetnog prostorno-materijalnog uređenja

*Tajana Pavković i Andreja Sedlar,
Dječji vrtić Varaždin, Varaždin*

Odgovitelj se kao nositelj djelatnosti u institucionalnom predškolskom odgoju i obrazovanju svakodnevno suočava s nizom izazova: je li učinio dovoljno kako bi dijete bilo izazvano na igru i učenje, što može učinit kako bi prostorno-materijalno okruženje bilo kvalitetnije i mogućnosti za djecu veće, kako roditelji djece mogu participirati u kreiranju okruženja te kako postići bolju komunikaciju s njima? Odgovori na ova pitanja nalaze se u kulturi ustanove. Izvan službenih dokumenata i akata, svaka ustanova ima svoje rituale i vrijednosti koje nisu nigdje zapisane, ali ipak snažno određuju načine na koje odgojitelji i ostali zaposlenici komuniciraju međusobno, sa svojim nadređenima i sa roditeljima djece polaznika programa. U Dječjem vrtiću „Varaždin“ njeguje se tonična kultura ustanove u kojoj su roditelje djece polaznika ravnopravni partneri čije se mišljenje uvažava. Roditelji participiraju u različitim aktivnostima što doprinosit njihovoj povezanosti s ustanovom. Obostrana i kvalitetna komunikacija između odgojitelja i roditelja omogućava i niz složenijih zajedničkih projekata od kojih ćemo jedan ovdje prikazati. U dvorištu objekta Aleja, kao jednom od osam različitih objekata Dječjeg vrtića „Varaždin“, u suradnji s roditeljima i lokalnom zajednicom, recikliranjem smo vratili u funkciju sanitarni čvor koji se nije koristio zadnjih dvadesetak godina. Ovo je prikaz koji pokazuje kako tonična kultura ustanove u kojoj svaki dionik ima važnu ulogu, može doprinijeti kvalitetnom materijalnom okruženju.

Ključne riječi: kultura ustanove, partnerstvo, prostorno-materijalno okruženje

**Poticajni prostor
za djecu s
posebnim potrebama**

Prostorno-materijalno okruženje u skupini djece s teškoćama u razvoju

*Vanesa Marincel Nemet, Slađana Dozan i Željka Ivanović,
Dječji vrtić Osijek, Osijek*

Obogaćivanje prostorno-materijalnog konteksta senzornim poticajima prikladnim svakoj dobi te razini sposobnosti djeteta smatra se ključnim za razvoj djeteta. Poznato je kako djeca uživaju istraživati svijet kroz dodir, pokret, okus, miris, zvuk te su upravo osjeti stimulacija za živčani sustav, a mozak neprekidno traži raznovrsnu senzornu stimulaciju kako bi se pravilno razvijao i funkcionirao. U skupini u kojoj borave djeca s teškoćama u razvoju, odnosno djeca koja primaju ili premalo podražaja (hiposenzitivni) ili previše podražaja (hipersenzitivni) nužno je prilagoditi prostorno-materijalno okruženje. Vodeći se svime gore navedenim pri osmišljavanju prostorno-materijalnog okruženja soba treba biti osmišljena kao multisenzorni prostor koji će djeci s teškoćama u razvoju osigurati dodatnu senzornu stimulaciju ili reducirati senzorne podražaje ovisno o njihovim potrebama, što će se kroz ovaj rad i prikazati. To uključuje pod obložen strunjačama, dijelovi za penjanje, tobogan, bazen s lopticama, ali i puno dodatne opreme/igračaka koje stvaraju vizualne, slušne podražaje, vibrirajuće predmete, razne taktilne površine s ciljem stvaranja senzornih podražaja koje je potrebno prilagoditi interesima i potrebama djece ali i pružanje medicinske skrbi i njege. Važno je naglasiti da je dijete ono koje bira aktivnosti, dok ih odgojitelj prati i nastoji usmjeriti prema određenim ciljevima te aktivnosti ili igre, a poznato je da motivirano i zainteresirano dijete ostvaruje bolju interakciju, kako s odgojiteljima, tako i s vršnjacima.

Ključne riječi: djeca s teškoćama u razvoju, medicinska skrb, odgojitelj, prostorno-materijalno okruženje, senzorna soba

Uloga poticajnog okruženja u radu s djecom s teškoćama u razvoju – primjer iz prakse

*Sara Marmilić i Enea Srića,
Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav*

Primjereno i poticajno okruženje u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ima posebnu važnost u kontekstu inkluzije djece s posebnim potrebama. Inkluzija podrazumijeva uvažavanje djece s posebnim potrebama, smatrajući ih ravnopravnim sudionicima u odgojno-obrazovnom procesu. U kontekstu institucionalnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, inkluzija omogućava svoj djeci podjednake razvojne mogućnosti. Nadalje, okruženje u dječjem vrtiću predstavlja strukturu prostora i društvene odnose. Ima važnu ulogu u suvremenom shvaćanju djeteta, koje naglašava konstruktivističku paradigmu kao način na koji djeca znanja i iskustva stječu u stalnoj interakciji s okolinom.

U radu je naglasak stavljen na razvoj interpersonalnih kompetencija djece s teškoćama u razvoju s odgojiteljima (odnos djeteta-odgojitelj) i vršnjacima (odnos djeteta-dijete) te ponudjenost raznovrsnih materijala koji potiču djeteta na istraživanje i stvaranje. Također, autori se osvrću na kompetencije odgojitelja kao preduvjet stvaranja inkluzivnog okruženja u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i suradnju s ostalim čimbenicima odgojno-obrazovnog procesa (roditeljima i stručnim suradnicima). Cilj rada je opis stvorenih preduvjeta za kreiranje kvalitetne inkluzivne prakse u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Svrha ovog rada je stvaranje holističke slike o odgojiteljevoj percepciji kreiranja poticajnog okruženja za optimalnu inkluziju djeteta s teškoćom u razvoju. Prikazan je proces prilagodbe i suživot djeteta s teškoćom u razvoju u zajednici djece i odraslih. Rad opisuje način na koji kvalitetan individualizirani pristup djetetu i organizacija prostora po mjeri djeteta utječu na shvaćanje djeteta s teškoćom u razvoju i njegovog tjelesnog, spoznajnog, emocionalnog i socijalnog razvoja.

Ključne riječi: djeteta s teškoćama u razvoju, inkluzija, poticajno okruženje, uloga odgojitelja

Tranzicija iz posebnog u redovan dječji vrtić

*Elizabeta Haničar i Anja Kovač Mišura,
Centar za autizam, Osijek*

Tranzicije, odnosno prijelazi su neizostavan dio čovjekovog života. One podrazumijevaju proces kretanja ili prelazak iz jedne sredine u drugu. Proces tranzicije započinje već od rođenja djeteta te se nastavlja tijekom njegovog odrastanja počevši od primarne tranzicije, prve odgojno-obrazovne tranzicije (uključivanja u dječji vrtić) pa sve do srednje škole i zapošljavanja. Svaka tranzicija donosi promjene koje predstavljaju veliki izvor stresa za sve uključene dionike. Djeca s teškoćama u razvoju izložena su većem broju tranzicija koje često narušavaju ranije dobro uspostavljene rutine i dovode do promjena u djetetovom ponašanju. Istraživanja pokazuju da djeca s dijagnozom poremećaja iz spektra autizma pokazuju više tjeskobe i stresa te da doživljavaju velik broj teškoća na području komunikacije, socijalne interakcije i učenja u novom okruženju. Obzirom na složenost tranzicije, važno je sagledati sve njezine aspekte i kreirati kvalitetan sustav podrške. Uspješan i učinkovit proces tranzicije smanjuje stres, olakšava uključivanje djece i postaje prilika za novo učenje, prijateljstva i suradnju. U ovome radu prikazan je primjer dobre prakse tranzicije djeteta s dijagnozom poremećaja iz spektra autizma iz posebnog u redovni dječji vrtić, s naglaskom na preporučene korake procesa tranzicije koji obuhvaćaju pružanje podrške svim dionicima procesa tranzicije; djetetu s teškoćama, roditeljima, stručnjacima i vršnjacima. Suradnja svih dionika, kao i podrška istima, neophodna je za ostvarivanje djelotvornog procesa tranzicije. Cilj ovog rada je ukazati na važnost planiranja procesa tranzicije. Imajući na umu da je socijalna uključenost u zajednicu i obrazovne ustanove osnovno ljudsko pravo te uvažavajući kratkoročne i dugoročne prednosti tranzicijskih programa, planiranje procesa tranzicije je imperativ. Svrha ovoga rada jest doprinijeti kvaliteti i povećanju učestalosti planiranja procesa tranzicije, kao i potaknuti suradnju ustanova i stručnjaka u izradi individualnih planova podrške za tranziciju.

Ključne riječi: poremećaj iz spektra autizma, poseban dječji vrtić, proces tranzicije, redovni dječji vrtić

Inkluzivno okruženje u Centru za odgoj i obrazovanje Ivan Štark

*Maja Radoš-Bučma,
Centar za odgoj i obrazovanje Ivan Štark, Osijek*

Ideja inkluzije u RH stara je dugi niz godina i uglavnom se odnosi na uključivanje djece s teškoćama u razvoju u redovni školski sustav. Prema toj ideji sva djeca s teškoćama trebaju i mogu biti punopravni članovi svog najbližeg životnog okruženja - ići u najbliži vrtić i najbližu školu. Putovanje u neke udaljene posebne ustanove ili centre za odgoj i obrazovanje i izdvajanje djeteta iz njegovog okruženja se navodi kao nešto loše i protivno ovoj ideji. To se naziva segregacija. Centri za odgoj i obrazovanje su posebne odgojno obrazovne ustanove za djecu s teškoćama u razvoju koja se školuju po posebnom programu uz individualizirane postupke ili po programu za stjecanje kompetencija u svakodnevnom životu. Upravo takva ustanova je i Centar za odgoj i obrazovanje Ivan Štark. Cilj ovog rada je prikazati realizaciju visoko inkluzivnih ideja i aktivnosti unutar Centra Ivan Štark. Navedene ideje i aktivnosti dijelimo s našom užom i širom društvenom zajednicom i tako doprinosimo suzbijanju predrasuda koje su i dalje prisutne u našem društvu. Svrha ovog rada je upoznavanje šire zajednice s načinima rada posebne ustanove na širenju inkluzivnog ozračja u zajednici.

Ključne riječi: centar za odgoj i obrazovanje, djeca s teškoćama u razvoju, inkluzivno okruženje

Prostorno-materijalna podrška potencijalno darovitoj djeci u Dječjem vrtiću Vukovar II

*Marina Latinović i Ljubica Hinić,
Dječji vrtić Vukovar II, Vukovar*

Cilj: Prikaz uspostavljanja sustava podrške potencijalno darovitoj djeci kroz razvijanje i provedbu posebnog programa za rad s darovitom djecom u Dječjem vrtiću Vukovar II.

Svrha: Stvaranje organizacijskih i materijalnih uvjeta za rad s potencijalno darovitom djecom. Osnovno teorijsko polazište:

Prepoznajući važnost ranog otkrivanja i poticanja darovite djece, te polazeći od osnovnih dokumenata kojima se regulira rad s darovitom djecom u Republici Hrvatskoj, oformljen je Tim za rad s potencijalno darovitom djecom koji je radio na stvaranju organizacijskih i materijalnih uvjeta te osmišljavanju programa rada s potencijalno darovitom djecom. Osnovna namjena programa je zadovoljavanje različitih specifičnih potreba i interesa djece, te unapređivanje, razvijanje i obogaćivanje rada Vrtića posebnim programima.

Kratak opis: Tim za rad s potencijalno darovitom djecom (psihologinja, pedagoginja, dvije odgojiteljice i ravnateljica) izradio je specijalizirani kraći program igraonice za potencijalno darovitu djecu koji je verificiran od Ministarstva znanosti i obrazovanja. Provođenje programa realizira se jednom tjedno u trajanju od 60 minuta. Program igraonice uključuje intelektualno izazovne aktivnosti za poticanje kreativnog mišljenja i socijalnih vještina, konstruktivno-modelarske aktivnosti za poticanje inovativnog mišljenja, izvođenje pokusa i malih projekata te rad na multimedijalnim računalima s odabranim programima za poticanje logičkog i kombinatoričkog mišljenja, mozgalice, igre kreativnog rješavanja problema, zagonetke, pitalice, strateške igre, igre kreativnog izražavanja i slično. Poseban aspekt u kreiranju prostorno-materijalnog okruženja bio je osiguravanje bogate ponude i dostupnost materijala, pribora i didaktičkih sredstava, kao i potreban namještaj za opremanje prostorije u kojoj se program provodi.

Ključne riječi: darovita djeca, prostorno-materijalno okruženje, posebni programi

Inkluzivni pristup i njegove dobrobiti cjelovitom razvoju djeteta s poremećajem iz spektra autizma (PSA) – prikaz dobre prakse

*Sunčica Golubić, Ivana Ivanišević i Marija Mikulić,
Dječji vrtić Bubamara, Benkovac*

Uspješno uključivanje u programe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja podrazumijeva brojne izazove kako za dijete s poteškoćama iz spektra autizma (PSA), tako i za njegovu obitelj i roditelje, vršnjake u skupini te odgojno-obrazovne radnike. Inkluziju promatramo kao dinamičan proces koji objedinjuje više ciljeva istovremeno. Uz socijalizaciju djece s razvojnim rizicima, ima za cilj odgojno-obrazovne ishode, jačanje samopoštovanja, razvoj adaptivnih sposobnosti te ostvaruje značajan utjecaj na razvoj djece tipičnog razvoja (Tomić, A., Ivšac Pavliša, J. i Šimleša, S., 2019). Inkluzija je pristup kojim se ističe da je različitost u snazi, sposobnostima i potrebama prirodna i poželjna (Zrilić, 2022). Iako redovni program odgoja i obrazovanja pruža izazovnu okolinu u smislu komunikacije, socijalne interakcije te integracije osjetilnih podražaja za djecu s razvojnim teškoćama, uključivanjem i podrškom usmjerenom na razvojne potrebe djeteta mogu se postići optimalni odgojno-obrazovni ishodi. Cilj ovoga rada je prikazati pozitivne razvojne ishode za dijete s poremećajem iz spektra autizma (PSA) u okruženju neurotipičnih vršnjaka te naglasiti važnost prilagodbe okoline i prostora, kao i razvoja ključnih kompetencija odgojno-obrazovnih radnika u smjeru zadovoljavanja individualnih razvojnih potreba djeteta. Preciznije, u radu su prikazana razvojna obilježja djeteta, sadržaji i poticaji koji su preoblikovani i prilagođeni, kao i specifični oblici rada. Prikazani su i primjeri osiguranih oblika podrške; uključivanje roditelja u rad skupine, suradnja između stručnih suradnika i odgojitelja te jačanje kompetencija svih uključenih dionika. Nadalje, odgojitelji su suočeni s porastom različitosti među djecom i njihovim sposobnostima. Gotovo u svakoj skupini djece postoji najmanje jedno dijete kojemu je potreban specifičan pristup. Stoga je od iznimne važnosti razvijati nove metode, oblike podrške, osiguravati podučavanja koja će stimulirati, motivirati i podržavati primjerenu okolinu za učenje i sudjelovanje sve djece u skupini. Zaključno, uključivi odgoj i obrazovanje podrazumijeva proces stvaranja mjesta koje će biti prilagodljivo svima. To je prostor koji ističe različite razvojne potencijale te za cilj ima pozitivnu promjenu za dijete, skupinu vršnjaka, odgojno-obrazovnog radnika, roditelja i zajednicu.

Ključne riječi: dobrobiti, inkluzivno okruženje, neurotipična djeca, različitost, uključivanje

**Poticajni prostor
u funkciji razvoja
dječjih kompetencija**

Poticanje razvoja prirodoslovnih kompetencija djeteta u vrtiću

*Marija Luša i Matea Jurčec,
Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb*

Odgovitelj ima značajnu ulogu u djetetovom razvoju u predškolskoj dobi pa tako i u poticanju istraživanja kod djece predškolske dobi te je tvorac pedagoških procesa u teoriji i praksi (Prevšić, 2007.). Neosporavajući važnost bivanja u korak s uvođenjem modernih i suvremenih tehnologija u vrtiće, ne smijemo zaboraviti da djeca u izravnom kontaktu sa živim bićima i prirodom stječu osjećaj da su i sami dio nje. Upravo sudjelovanje djece u istraživačkim aktivnostima, usklađenih s Nacionalnim kurikulumom (MZOS, 2015.), potiče njihovu intrinzičnu znatiželju što, u budućnosti, pridonosi lakšem shvaćanju svijeta i okoline koja ih okružuje te pruža iznimno vrijedno iskustvo koje integrira učenje kroz promatranje prirode.

Ciljevi kojima smo kroz ovaj projekt i aktivnosti težili, a na kraju i uspješno ostvarili, bili su da djeca vlastitim iskustvom dožive proces metamorfoze iz punoglavaca u žabu, razvijati pozitivne stavove prema okolišu, društvu, znanosti, ekologiji, znanja o životu te poštovanje i odgovornost prema prirodi i živom svijetu.

Ovim projektom, osim iskustvenog doživljaja kroz svakodnevno praćenje punoglavaca, djeca su razvijala kompetentnost za samostalno učenje, empatiju kroz brigu o njima, kritičko mišljenje te jačala komunikacijske vještine. Integracijom bioloških tema u vrtićki program stvara se poticajno okruženje koje ne samo da pridonosi intelektualnom razvoju djece nego oblikuje i njihovu svijest o važnosti očuvanja prirode i prirodne ravnoteže.

Ključne riječi: biologija, integrirano učenje, istraživačke aktivnosti, praćenje procesa

Poticajno okruženje za razvoj dječjeg glazbenog stvaralaštva

Tea Marin i Renata Gaurina,
Dječji vrtić Drniš, Drniš

Predškolska dob intenzivno je razdoblje učenja, a bavljenje glazbom u ranoj dobi pozitivno utječe na djetetov cjelokupni razvoj. Dijete se kroz glazbu najlakše izražava, te na taj način usmjerava u najranijoj dobi. Vrlo važnu ulogu u tome ima okruženje, jer povezivanje djeteta s glazbom provodi se kroz zabavne aktivnosti, a razvojno primjereno okruženje bogato poticajima za učenje potiče ga na istraživanje, eksperimentiranje, uspoređivanje, promatranje, kreativnost.

U želji da verificiramo Glazbeni program, prošlu pedagošku godinu pohađale smo edukacije, uz koje smo u svom matičnom vrtiću provodile različite glazbene aktivnosti s djecom. Kako su djeca pozitivno i s puno interesa sudjelovala u njima, tako su spontano rasli i naši glazbeni centri - upotpunile smo ih dječjim pijaninom, ritmičkim i melodijskim udaraljka, panoima sa vrstama glazbenih instrumenata, notnim pismom, instrumentima izrađenim od neoblikovanog materijala, stalkom za note, bubnjevima, frulama, cd Playerom sa različitom vrstom glazbe, zvučnikom sa mikrofonom, Orffovim instrumentarijem, a dio smo realizirale i u jednom dijelu dvorane. Osiguravajući im poticajno okruženje u kojem imaju dovoljno materijala i slobode, omogućile smo im svakodnevno istraživanje glazbe kroz igru.

S ciljem izlaganja djece glazbi, razvijanja trajnog interesa i ljubavi prema glazbi, poticanja glazbene osjetljivosti i glazbenih sposobnosti, upoznavanja osnovnih elemenata glazbenog pisma, te razvijanje glazbene kreativnosti nastojale smo kreirati uvjete za cjelovit razvoj djeteta u kojima dijete uči o glazbi na način koji ga zanima, koji mu odgovara, s dovoljno vremena za isto.

ZAKLJUČAK: Glazba ima važan značaj u cjelovitom razvoju svakog djeteta stoga odgojitelji koji provode glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću moraju osigurati stimulativno okruženje bogato sadržajima koji potiču igru, kreativnost i stvaralaštvo. Osim bogatih glazbenih centara u dječjem vrtiću, djeci je potrebno nuditi i vanjska okruženja koja potiču na glazbeno stvaralaštvo (posjet glazbenoj školi, gradskom muzeju, radio postaji Drniš, Puhačkom orkestru, kulturno - umjetničkim udrugama..) Okruženje koje potiče glazbeno stvaralaštvo kod djece treba birati i bogatiti imajući na umu interese i potrebe svakog djeteta jer: „Ne neko dijete, nego svako dijete ima pravo na glazbenu kulturu“ Elly Bašić.

Ključne riječi: glazbeno okruženje, instrumenti, kreativnost, multimodalnost, pokret

Razvoj emocionalnih kompetencija djeteta predškolske dobi kroz kreiranje centra emocija

Martina Sokač,
Dječji vrtić Šegrt Hlapić, Sesvete

U predškolskoj dobi emocije djeteta su spontane, snažne, preplavljujuće za dijete koje ih ne zna artikulirati, te je potrebno sustavno planirati i raditi na emocionalnom opismenjavanju djeteta. Samoregulacija emocija, odnosno sposobnost upravljanja vlastitim emocijama i ponašanjem u skladu s zahtjevima situacije, ključna je pak za razvoj emocionalne inteligencije koja je temelj izgradnji smislenih emocionalnih veza s vršnjacima u djetinjstvu, ali i kasnije u životu. Regulacija emocija u predškolskoj dobi zahtijeva podržavajuću okolinu i angažman kako djeteta tako i odraslih. Uloga odgojitelja (i roditelja) je pomoći djetetu u razvijanju emocionalnih vještina služeći kao primjer, ali i nudeći različite strategije kao pomoć u emocionalnom opismenjivanju. Kreirajući centar emocija u skupini potičemo dijete na svakodnevno proučavanje, promišljanje i lakše verbaliziranje emocija. Cilj ovog rada je osnaživanje odgojitelja za kreiranje centra emocija te prikazati različite alate i aktivnosti koji razvijaju emocionalne kompetencije djeteta predškolske dobi. Alati, aktivnosti i igre u centru emocija navedene u ovom radu su primjer kako konkretnim aktivnostima pomoći djetetu u emocionalnom sazrijevanju. Bogato materijalno okruženje koje poziva dijete na igru, proučavanje i verbalizaciju emocija svakako doprinosi razvoju emocionalnih kompetencija, pozitivne slike o sebi i samopouzdanju, što su temeljne zadaće u kurikulumu svakog odgojno obrazovnog programa.

Ključne riječi: centar emocija, emocije predškolskog djeteta, emocionalna inteligencija, samoregulacija

Dokumentacija dostupna djeci kao alat za osiguranje kontinuiteta

Petra Bučević,
Dječji vrtić Osijek, Osijek

Sažetak: Dokumentacija igra ključnu ulogu u osiguranju kontinuiteta odgojno-obrazovnog procesa. Kroz prikupljanje i analizu etnografskih zapisa, omogućava se detaljan uvid u djetetov napredak i potrebe. Fotografije koje dokumentiraju proces učenja postaju važan alat za podsjećanje djeteta na prethodne aktivnosti, potičući samostalnu analizu i planiranje budućih koraka. Osim što pruža uvid u djetetovu aktivnost, dokumentacija postavljena na djeci lako dostupna mjesta šalje snažnu poruku o važnosti te djetetove akcije.

Izlaganjem dokumentacije, prostor postaje svjedok djetetove akcije, potičući osjećaj važnosti i značaja djetetovog doprinosa u procesu sukonstrukcije kurikuluma. Dokumentacija nije samo alat za odrasle u planiranju i evaluaciji procesa, već i poticaj za djetetovo promišljanje o vlastitom učenju. Ovakva praksa usmjerava djecu na razmišljanje o procesu učenja, potičući ih da postanu svjesni svog načina učenja i aktivno sudjeluju u vlastitom obrazovnom procesu.

Ovim načinom izlaganja dokumentacije, osigurava se kontinuitet kurikuluma, a djeca stječu vještine učenja o učenju. Stavljanjem naglaska na dokumentaciju kao alat za poticanje kontinuiranog razvoja, osigurava se da odgojno-obrazovni proces bude prilagođen individualnim potrebama svakog djeteta, te da se osigura njihov uspjeh u budućnosti.

Cilj izlaganja je potaknuti odgojitelje da prepoznaju važnost dokumentiranja učenja djece te ih potaknuti na aktivno korištenje izlaganja dokumentacije na djeci vidljiva mjesta kako bi se osigurao kontinuitet i kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa.

Ključne riječi: dokumentiranje, planiranje, kontinuitet, učiti kako učiti

Prostorno i materijalno okruženje kao podloga za razvoj likovne kreativnosti djece jasličke dobi

*Tanja Dumenčić i Antonia Bungić,
Dječji vrtić Osijek, Osijek*

Likovno izražavanje djece nudi odgojiteljima jedan drugi uvid u dječje učenje i razumijevanje svijeta koji ga okružuje. Djeca jasličke dobi često su još u fazi razvoja govora te ne mogu jasno imenovati svijet i pojave koje ih zanimaju i koje istražuju. Likovne aktivnosti mogu dati uvid u dječje istraživanje svijeta i njegovo razumijevanje. Kroz likovne aktivnosti, djeca ne samo da razvijaju likovne vještine, već i izražavaju svoje osjećaje i razvijaju svoj jedinstven kreativni identitet. Praćenje načina kako se dijete izražava i kojim materijalima se koristi može dati odgojitelju uvid u sam proces učenja i istraživanja. Djeci treba omogućiti da slobodno izražavaju svoje ideje i osjećaje kroz crtanje, slikanje i oblikovanje. Rinaldi (2006.) prostor naziva „trećim“ odgojiteljem. Kako je jednako važna interakcija odgojitelj-dijete, također je važna interakcije djeteta sa svojim okruženjem, a odgojitelj kreira prostor koji potiče na istraživanje i kreativnost. Kroz prilagođavanje prostora prema potrebama djece, odgojitelji stvaraju poticajno okruženje koje podržava cjelovit razvoj svakog djeteta. Prema Reggio pristupu, prvi odgojitelj je roditelj, drugi je odgojitelj ili učitelj, a treći odgojitelj je okolina ili prostor u kojem se odvija odgoj i obrazovanje. Kada se prostor doživljava kao treći odgojitelj, naglasak se stavlja na to kako okoliš može poticati dječju radoznalost, istraživački duh i kreativnost. Poticanjem likovne kreativnosti od najranije dobi i omogućavanjem da dijete samostalno uči i kreira postavljamo temelje za buduće učenje i uspješniji akademski uspjeh djeteta. Ukoliko odgojitelji promišljaju o poticajima i materijalima s kojima se djeca u vrtićkom okruženju susreću, mogu oblikovati uvjete učenja i razvoja kreativnosti istovremeno. Ovaj rad nudi prikaz prakse kako djeca jasličke dobi uz kvalitetno osmišljene poticaje i materijale izražavaju likovnu kreativnost primjerenu dobi ali i učenje.

Ključne riječi: likovna kreativnost, prostorno-materijalno okruženje, treći odgojitelj.

Socijalno okruženje kao prediktor obogaćivanja kvalitete odgojno-obrazovnog procesa integriranog sportskog programa dječjeg vrtića

*Nives Tepšić i Lana Pešl,
Dječji vrtić Lojtrica, Velika Mlaka*

Dijete polaskom u vrtić mijenja primarno obiteljsko okruženje i vrtić postaje njegovo sekundarno okruženje gdje provodi većinu vremena. Kako bi se stvorili preduvjeti za harmoničan cjeloviti rast i razvoj svakog djeteta, u dječjem vrtiću, nužno je kvalitetno cjelokupno prostorno, materijalno, vremensko i socijalno okruženje. Važnost socijalnog okruženja prepoznatljiva je u procesu socijalizacije i razvoja socijalnih kompetencija djece. Otvorena odgojno-obrazovna ustanova surađuje s raznim institucijama, udrugama, kulturnim ustanovama, odnosno sa svim ustanovama koje se nalaze u vrtićkoj blizini, za koje odgojitelji smatraju kako bi za djecu bila korisna njihova prisutnost i suradnja. Tijekom suradnje s lokalnom zajednicom djeca imaju priliku upoznati nove oblike rada s kojim se do sada nisu susreli što podiže kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa. Zajednička igra, druženje i učenje kroz organizirane sportske radionice pozitivno utječe na socio-emocionalni razvoj te pomaže djeci da unaprijede svoju socijalnu kompetenciju i razviju suradničke odnose, kako s vršnjacima, tako i s odraslim osobama. Ovaj rad govori o ostvarenoj suradnji s lokalnom zajednicom i kreiranju poticajnog socijalnog okruženja integriranog sportskog programa Dječjeg vrtića Lojtrica iz Velike Mlake. Cilj ovoga rada je prikazati mogućnosti ostvarivanja suradničkih odnosa sa sportskim klubovima, udrugama i sportašima putem sportskih radionica kako bismo u djece razvijali i usavršavali socijalne kompetencije, djelovali na usvajanje novih spoznaja o različitim sportskim disciplinama te poticali pozitivni stav i interes prema sportu.

Ključne riječi: lokalna zajednica, socijalno okruženje, sportske radionice, suradnički odnosi

**Socio-materijalni kontekst prema načelima
NTC sustava**

*Jasmina Rašo,
Dječji vrtić Kutina, Kutina*

Želimo li obrazovati i odgojiti djecu sposobnu prilagoditi se i snaći u svijetu stalnih i brzih promjena, moramo osigurati uvjete za razvoj sposobnosti brzog razmišljanja, povezivanja informacija te rješavanja problema. To i jest cilj NTC sustava učenja, dijete sposobno primijeniti stečeno znanje, odnosno razvijenog funkcionalnog znanja. Svrha rada je dati prikaz stimulativnog socio-materijalnog konteksta prema elementima NTC-a koji poštuje humanističke vrijednosti, načela i ciljeve propisane Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj. Autor programa dr. Ranko Rajović (2017.) smatra kako se najintenzivniji razvoj mozga događa do pete godine života jer se do tada razvije 50 % svih sinapsi, a ovisi o kvaliteti materijalnog i socijalnog okruženja. Rad sadržava opis i fotografije okruženja, igara i aktivnosti kao i različitih oblika suradnje s roditeljima. Prva faza NTC-a, usmjerena na razvoj sinapsi u kori velikog mozga, ostvarena je kroz igre koje su uključivale ravnotežu i rotaciju tijela, dinamičku akomodaciju oka, finu motoriku te govor. Najveću vrijednost posjeduju aktivnosti koje uključuju svih pet elemenata te je većina ostvarena na igralištu, terasi ili u dvorani. Druga faza uključivala je razvoj asocijativnog učenja. Pomoću vizualizacija i asocijacija djeca su osmišljavala simbole kao zamjene za riječi u pjesmicama. Posljednja faza obuhvaćala je razvoj funkcionalnog znanja koji je potican pomoću zagonetnih pitanja i priča. Stvarajući stimulativno socio-materijalno okruženje odgojitelji su pratili dječji interes te ga prema njemu kreirali i mijenjali. Igre i aktivnosti djelomično su preuzete iz stručne literature, a djelomično su osmišljavali odgojitelji poštujući elemente programa. Aktivnu ulogu u provedbi imali su i roditelji. Izražavali su želju za neposrednim sudjelovanjem u odgojno-obrazovnom procesu te je ostvaren niz susreta u odgojnoj skupini kroz raznovrsne igre, aktivnosti i druženja.

Ključne riječi: asocijativno (prirodno) učenje, funkcionalno znanje, motoričke aktivnosti, NTC sustav učenja, stimulativno okruženje

Uloga prostornog okruženja u provođenju tradicijskih aktivnosti u vrtiću

*Daria Antonović,
Dječji vrtić Grigor Vitez, Samobor*

Identitet svakog djeteta odnosno odrasle osobe oblikovan je utjecajem genetskog naslijeđa. Ujedno važan čimbenik pri tome čine informacije koje pojedinac prima iz okoline te iskustva koja kroz život stječe. Jedna od važnih odgovornosti odgojitelja u odgojno-obrazovnoj ustanovi je osigurati uvjete za cjelovit razvoj djeteta, za procese učenja, razvoja i napredovanja, a to može postići kvalitetnom organizacijom prostorno-materijalnog okruženja. Poticajno okruženje stvara mogućnosti za istraživanje, učenje, za razvoj socijalnih interakcija, za cjelovit rast i razvoj. Aktivnosti u vrtiću temeljene na tradicijskim običajima element su spoznavanja sebe, obitelji i zajednice iz koje pojedinac potječe odnosno u kojoj raste i razvija se. Pozitivan je to pristup razvoju samopoštovanja, samopouzdanja, a naposljetku i samosvijesti. Osjetiti i ostvariti pripadnost zajednici važan je dio razvoja pojedinca, njegova socijalnog identiteta, socioemocionalnog razvoja, a sve to dovodi do održavanja kulture, tradicije i značaja unutar zajednice. U svrhu osvještavanja važnosti provođenja tradicijskih aktivnosti u odgojno-obrazovnoj ustanovi kao i kreiranja prostorno-materijalnog okruženja koje je usmjereno takvim aktivnostima proveden je upitnik među odgojiteljima Dječjeg vrtića Grigor Vitez u Samoboru. Rezultati istraživanja ukazuju na to kako je implicitna pedagogija uzajamno povezana s kulturom ustanove što utječe na oblikovanje odgojno-obrazovnog procesa. Odgojitelji većinom djeluju u skladu s paradigmom o prostoru kao važnom poticaju za cjelokupan rast i razvoj djeteta, a ujedno i tradicijske aktivnosti smatraju važnima. Odgojitelji s više od 20 godina iskustva u većoj mjeri daju značaj tradicijskim aktivnostima i više su s njima upoznati u odnosu na odgojitelje s manje od 20 godina iskustva. Izazov u provođenju takvih aktivnosti te kreiranja prostorno-materijalnog okruženja koje potiče takve aktivnosti čine: nedostatak izvora o tradiciji kraja, način dokumentiranja, različite druge aktivnosti tijekom godine. Stoga slijedeći koraci upućuju na kreiranje plana te dogovor načina dokumentiranja, oblikovanja okruženja i načina prijenosa tradicije.

Ključne riječi: identitet, implicitna pedagogija, okruženje kao poticaj, tradicijske aktivnosti

Utjecaj prostorno-materijalnog okruženja na pojavu simboličke igre u jasličkoj dobi

*Dijana Markota i Livia Jerbić,
Dječji vrtić Osijek, Osijek*

Nekada se smatralo da je u ranome djetinjstvu najvažnija njega te je najvažnije bilo stvoriti uvjete za zadovoljavanje tjelesnih potreba djece (Došen-Dobud, 2004). To je bila zabluda. Danas se na period ranog djetinjstva gleda s punim potencijalom, a na jaslice kao mjesto cjelovitog razvoja koje, uz neizostavnu njegu, pružaju djeci i kvalitetni odgoj i obrazovanje. Biti odgojitelj djece rane i predškolske dobi u zemlji u kojoj je naobrazba za isto zanimanje podignuta na razinu diplomskog sveučilišnog studija, stavlja pred odgojitelje odgovornu ulogu iz koje su dužni pružiti visokokvalitetne odgojno-obrazovne temelje. Novije spoznaje u odgoju i obrazovanju pred djecu ne postavljaju striktna vremenska, prostorna i organizacijska ograničenja. Danas djeca u velikom mjeri postaju konstruktori vlastite igre, utječu na stvaranje okruženja, a odgojiteljeva uloga uvelike je nuditi im mnoštvo raznovrsnih materijala i poticaja kako bi u potpunosti mogli razvijati svoje potencijale. Simbolička igra jedan je od važnih pokazatelja razvojnog statusa djeteta, stvarnog stanja svijesti kao i obiteljskog, kulturnog i tradicijskog konteksta iz kojeg dijete donosi svoja iskustva. To je igra zamišljenih situacija u kojoj dijete projicira svoju stvarnost, u kojoj koristi predmete kao da. U njoj dijete mentalno prerađuje iskustva stvarnosti, samoinicijativno i samoorganizirano ovladava simboličkom reprezentacijom svijeta pa je znanstvenici drže pretečom apstraktnog mišljenja (Petrović-Sočo, 2013). Suvremenom odgojitelju jasno je kako jedino s dobro promišljenom strukturom i organizacijom prostora sobe dnevnog boravka te primjerenim i izazovnim poticajima može utjecati na pojavu, razvoj i oplemenjivanje simboličke igre i apstraktnog mišljenja. Istovremeno se bogate kapaciteti za složenije igre te razvoj spoznajnih i socijalnih vještina u cijelosti. U ovom radu će se prikazati kako kvalitetno strukturiran prostor sobe dnevnog boravka utječe na pojavu i razvoj sadržajne simboličke igre djece starije jasličke skupine.

Ključne riječi: jaslice, prostorno-materijalno okruženje, razvoj, simbolička igra

Dijete i pripovijedanje priča kao sukreator prostora

*Jelena Premec,
Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica*

Postmodernistički pristup gleda na dijete kao važnog i ravnopravnog sudionika u kreiranju okruženja u kojem živi. Potaknuta dobrim primjerom iz prakse, cilj i svrha mog izlaganja je pokazati kako od najranije dobi djeca sudjeluju u su-kreiranju prostora u kojem borave većinu vremena. Pomnim slušanjem djeteta te praćenjem njegovog cjelovitog razvoja, stvoren je prostor kojem se djeca rado vraćaju, prostor koji ih provocira na istraživanje svojom jednostavnošću, prostor u kojem se osjećaju prihvaćeno i voljeno. Osnovno teorijsko polazište ovog izlaganja bazira se na praksi te pripovijedanju i stvaranju priča zajedno s djecom od najranije dobi, a priče su nam “pomagači” u su-kreiranju prostora u kojem boravimo. Mogućnosti djece jasličke dobi često se zanemaruju i ne ističu u pravoj mjeri. Svjesni smo da u ovo užurbano vrijeme sve više djece ima problema u jezično-govornom razvoju te se mi kao stručnjaci moramo fokusirati upravo na taj dio dječjeg razvoja. Primjerom iz prakse pokazat ću vam kako složena ljudska sposobnost poput pripovijedanja, koje zahtijeva povezanost kognitivnih, jezičnih i socijalnih sposobnosti, utječe na djecu jasličke dobi i pomaže im u su-kreiranju prostora u kojem borave, a samim time stvaraju i dobar temelj za učenje.

Ključne riječi: dijete, pripovijedanje, prostor, razvoj, utjecaj.

**Vrtić u
suradnji sa
zajednicom**

Dječji Vrtić Popovača kao dio zajednice u projektu „Čitajmo zajedno“

*Marina Ovčariček, Ivana Vlašić i Renata Fridrih,
Dječji vrtić Popovača, Knjižnica i čitaonica Popovača, DND Sisak*

Naglasak projekta je na suradnji vrtića, roditelja (skrbnika), lokalne zajednice jer svi zajedno dijelimo odgovornost za postizanje zajedničkog cilja, a to je razvijanje individualnih i razvojnih potreba djeteta. Jačanjem kompetentnosti odgojitelja razvija se kvalitetnija podrška djetetu i roditeljima, kvalitetnija suradnja s lokalnom zajednicom te se postižu veći učinci rada. Viziju razvoja dječjeg vrtića i kvalitetu rada određuje njegova „otvorenost prema van“, uspostavljanje suradničkih odnosa s djelatnicima, roditeljima, drugim vrtićima te lokalnom zajednicom. Projekt je započeo zbog velikog interesa djeca za bajke, slikovnice i slikopriče. Suradnja je ostvarena uz podršku roditelja (skrbnika), baka i djedova, Knjižnice i čitaonice Popovača, Osnovne škole Popovača, Osnovne škole „Zorke Sever“ te udruge DND Sisak. U sobi dnevnog boravka osnovali smo „kutak knjižnice“ za djecu i roditelje te su na svakom katu vrtića postavljene kućice sa slikovnicama koje svako dijete može posuditi, pogledati... Posjetili smo Knjižnicu i čitaonicu Popovača u kojoj smo organizirali zajedničke pričaonice, radionice, izložbe radova, čitali s roditeljima (skrbnicima) bakama i djedovima uz prisutnost terapijskog psa i njegovog vodiča. Tijekom posjeta djeca su se besplatno učlanila u knjižnicu. Bili smo gosti u školskoj knjižnici u kojoj smo čitali i održali radionice zajedno s učenicima, nakon čega su nas posjetili u vrtiću te smo zajedno čitali slikovnice.

Tijekom svih tih suradnji s ustanovama lokalne zajednice, djeca su imala priliku upoznati nove oblike rada sa kojim se do sada nisu susretali što se pokazalo vrlo uspješnim za njihov razvoj.

Ključne riječi: suradnja, partnerstvo, roditelj, odgojitelj, suradnja s lokalnom zajednicom.

Dječji vrtić Osijek - naših 50 godina

Vladimirka Vidović i Tajana Balatinac,
Dječji vrtić Osijek, Osijek

Organizirani oblik sustavnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Osijeku susrećemo već od tridesetih godina dvadesetog stoljeća. Od tada pa nadalje institucionalni predškolski odgoj u Osijeku se uvelike transformirao, da bi u travnju 1974., spajanjem tadašnjih Dječjeg vrtića „Joža Vlahović“ i Dječjeg vrtića „Budućnost“ u jednu ustanovu, bili stvoreni temelji Dječjeg vrtića Osijek kakvog danas poznajemo. U srpnju 1980. godine ustanova mijenja naziv u radnu organizaciju Centar za predškolski odgoj Osijek, čiji je Dječji vrtić Osijek direktni nasljednik. Kontinuitet rada u osječkim vrtićima nije prekinut niti tijekom Domovinskog rata kada je za djecu roditelja pod radnom obvezom bilo otvoreno 7 vrtića u kojima je za djecu u tom teškom periodu, ovisno o sigurnosnim uvjetima, skrbrilo 35 do 45 djelatnika. Centar za predškolski odgoj u studenom 2014. godine postaje Dječji vrtić Osijek. Dječji vrtić Osijek danas u svom sastavu ima 28 podcentara, u kojima ukupno 360 odgojiteljica i odgojitelja svakodnevnim radom u odgojnoj praksi, kroz redovne, kraće i posebne programe pridonosi ostvarenju općeg odgojnog cilja i razvoju posebnih interesa djece. Ovaj rad za cilj ima predstaviti razvoj ranog i predškolskog odgoja u Osijeku tijekom posljednjih 50 godina te prikazati Dječji vrtić Osijek danas sa njegovim specifičnostima u kontekstu suvremenih izazova na području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: dječji vrtić Osijek, 50 godina, rani i predškolski odgoj, razvoj, kontinuitet

Uspoređivanje predškolskog sustava u Sloveniji i Hrvatskoj i prezentacija stručnog rada u vrtiću Pedenjped Ljubljana

*Pavel Urbanc,
Vrtec Pedenjped, Ljubljana*

Je li se ikada razmišljalo koliko su organizacija i provedba na području predškolskog odgoja u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj slični, a u čemu se međusobno u nekim segmentima razlikuju ili mogu biti i u potpunoj suprotnosti. Mogu li se te razlike i identificirati?

Iskustvo pokazuje kako principi predškolskog odgoja i potpore uprave ustanove omogućuju visok stupanj autonomije i fleksibilnosti u obavljanju stručnog rada. Fleksibilnost ranog i predškolskog sustava odgojiteljima omogućuje rad izvan ustaljenih okvira, koji omogućuju kreativnost i inovativnost, u kojima odgojitelj i dalje nastupa profesionalno.

Ovom prezentacijom želi se istaknuti sljedeće sličnosti odnosno razlike:

- Obrazovna struktura odgojno obrazovnih djelatnika
- Struktura radnog vremena
- Organizacija stručnog rada u stručnom timu
- Oblici provedbe aktivnosti u odjelu (razlike)
- Suradnja s ostalim stručnim radnicima
- Oblici suradnje s roditeljima
- Aktivnosti obogaćivanja
- Kampovi

Stručne radnike u Sloveniji i Hrvatskoj vode slični ciljevi i težnje, što sve zajedno pridonosi skladnom i uspješnom razvoju djece koja su im povjerena. Teži se i vlastitom profesionalnom napretku i stjecanju novih znanja, ne bojeći se pritom inovativnosti i razmjene kvalitetnih mišljenja, praksi i iskustava.

Vlastiti profesionalni razvoj uvjet je kvalitetno obavljenog posla u kojemu odgojitelj treba uživati, gledajući na nj kao dodatnu vrijednost koja se može dati društvu u kojem živimo.

Prije svega, vrijeme je da se spozna i cijeni naš rad, koji je, kako u Sloveniji, tako i u Hrvatskoj, više nego usporediv sa širim europskim prostorom.

Uz mogućnost međusobnog poticanja integracije i suradnje stručnjaka iz Slovenije i Hrvatske dodatno se može poboljšati kvaliteta našega predškolskog odgoja. To je i glavni razlog predstavljanja načina i organizacije rada unutar dječjeg vrtića Pedenjped iz Ljubljane.

Ključne riječi: Hrvatska, organizacija, Slovenija, stručni rad

Akcijsko istraživanje „Vrtić bez igračaka“ – ideja za nastavak istraživačkih aktivnosti različitim materijalima

*Gordana Bonta i Paula Kuharić,
Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica*

Akcijsko istraživanje „Vrtić bez igračaka“, projekt koji je provela psihologinja Paula Kuharić s odgajateljima vrtićkih skupina koji su pokazali interes za sudjelovanjem, motivacija je za nastavak daljnjih istraživačkih aktivnosti na tu temu u skupini Srčeka. Pitanje od kojeg je krenulo akcijsko istraživanje kako prostor osiromašen kupovnim materijalima utječe na komunikaciju, socijalno-emocionalne odnose i kognitivne vještine djece. Promatranjem djece i dokumentiranjem aktivnosti u odnosu na dijete (snalaženje djeteta u novonastaloj situaciji, komunikacija i suradnja među djecom) i prostor (s kojim se materijalima najviše igraju – kako-zašto), primjećujemo da se djeca u novonastaloj situaciji brzo snalaze i da su motivirana za igru dostupnim materijalima. Pozitivnim reakcijama djece i roditelja ideja projekta „Vrtić bez igračaka“ postaje dio svake vrtićke godine. Nastavak aktivnosti odvijao se u četvrtoj godini života kroz projekt „Istraživačke aktivnosti u igri građenja i konstruiranja na temu – kuća“, u kojem djeca istražuju materijale i izražavaju se različitim simboličkim jezicima. U igri građenja i konstruiranja, djeca rješavaju fizikalne probleme (statika, kosine ...). U petoj godini života istraživačke aktivnosti se vežu za projekt „Svijet oko mene – okruženje za učenje matematičkih pojmova i koncepata“ u kojem je vanjski prostor važan materijalni poticaj (pijesak, voda, prirodno okruženje: „Land art“ – matematika kroz umjetnost). U šestoj godini života nam je projekt „Šareni vulkan“ (sudjelovanje odgajatelja na Erasmus+, višegeneracijski program) gdje manipuliranjem materijalima i eksperimentima djeca stječu fizikalna i kemijska znanja (znanstvena znanja). Integracija projekata odvija se kroz različita područja izražavanja djeteta. Kupovne igračke i materijali ne koriste se u navedenim aktivnostima. Roditelji aktivno sudjeluju u svim fazama projekata. Svrha projekata je stjecanje novih znanja i vještina kod djece, razvoj socijalnih odnosa, timski rad, izražavanje svojih ideja i razvoj kompetencija koje mogu primijeniti u svakodnevnom životu s ciljem boljeg razumijevanja svijeta u kojem žive.

Ključne riječi: istraživanje materijala, izražavanje različitim simboličkim jezicima, materijalno okruženje, razvoj kompetencija i vještina kod djece, vrtić bez igračaka

Partnerstvo s roditeljima

Poticajno prostorno-materijalno okruženje u svrhu projektnog načina rada i partnerstva s roditeljima

*Antonia Bodiš i Ida Jakolić,
Dječji vrtić Didi, Klinča Sela*

Istraživanja djeteta i djetinjstva dovela su do cijelog niza promjena u shvaćanju ranog odgoja i obrazovanja. Poimanje djeteta kao kompetentnog i intelektualnog bića dovodi do potrebe zamjene tradicionalnog pristupa novim suvremenim pristupom. Različiti segmenti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja moraju biti međusobno povezani, isprepleteni, tj. integrirani u svaki dio zajedničkog življenja djece i odraslih unutar odgojno-obrazovne ustanove. Dijete se promatra kao individua koja ima izrazit potencijal, a ne kao „prazna ploča“ koju je potrebno ispisati. Ovim radom naglasit će se važnost oblikovanja prostorno-materijalnog okruženja te suvremenog pristupa u odgoju i obrazovanju, u kontekstu ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kao organizacije koja uči, raste i razvija se, a sve s ciljem postizanja najveće moguće dobrobiti za dijete. Kako bismo se odmakli od tradicionalnog pristupa u odgoju i obrazovanju, prvo su bile nužne promjene u prostoru. Strukturiranje manjih jedinica (centara/kutića), u kojima se potiče razvoj određenih kompetencija, onemogućile su frontalni rad s djecom te potakle na projektni oblik rada. Prema interesu djece po centrima, odgojitelj nudi poticaje koji trebaju biti dobro promišljeni, jasni i oku ugodni, izazovni te uvijek dostupni djeci. Isto tako, ponuđeni materijali trebaju omogućiti poticanje svih razvojnih područja i kompetencija u djece te omogućiti rad (istraživanje) u manjim skupinama i mogućnost da svako dijete može bez čekanja manipulirati ponuđenim poticajima te stjecati nova znanja, umijeća, navike i sposobnosti. Naglasit ćemo i ulogu roditelja kao neizostavni dio odgojno-obrazovnog procesa, kao partnera dječjem vrtiću u odgoju i obrazovanju djece što uvelike doprinosi cjelokupnom razvoju djece.

Ključne riječi: dijete, prostorno-materijalno okruženje, partnerstvo s roditeljima, suvremeni pristup – projektni način rada.

Rastemo kao ravnopravni partneri

*Klaudija Krmpotić i Ivana Perišić,
Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar*

CILJ: Unapređivanje partnerskih odnosa obitelji i ustanove ranog i predškolskog odgoja
SVRHA: Partnerstvo s roditeljima podrazumijeva zajedničku uključenost, ravnopravnost i odgovornost za postizanje zajedničkog cilja.

TEORIJSKO POLAZIŠTE: Preduvjet ostvarivanja kvalitetnih partnerskih odnosa obitelji i dječjeg vrtića je stvoriti odnos međusobnog povjerenja i uvažavanja kako bi se moglo primjereno odgovoriti na individualne i razvojne potrebe djeteta i osigurati kvalitetnu podršku cjelokupnom razvoju. Roditelj u zajedničkim aktivnostima s djetetom razvija vlastite roditeljske kompetencije, uočava i uvažava mogućnosti svog djeteta.

KRATAK OPIS PROJEKTA: odgojitelji su osluškivali/detektirali probleme i nedoumice u odgoju djece s kojima se susreću roditelji u skupini Loptice. Promišljali su o načinima uspostavljanja partnerstva s roditeljima uvođenjem promjena i suvremenijih modaliteta za uključivanje roditelja. Tradicionalna (pasivna) roditeljska uloga zamijenjena je uvođenjem novih aktivnosti - suradnje u kojima su roditelji aktivni partneri. Nastojanja su prihvaćena s maksimalnom uključenosti u čemu je značajnu ulogu odigrao prostor (vrtićki, obiteljski, na roditeljskim radnim mjestima). Neke do sada provedene aktivnosti bile su: radionice za djecu i roditelje s elementima theraplaja, zajedničke aktivnosti i druženja djece, roditelja i odgojitelja, posjet roditeljima na njihovim radnim mjestima, provedba etwining projekta.

Do sada provedenim aktivnostima uočena je veća uključenost roditelja u provedbi kurikuluma odgojne skupine kao i uvažavanje i povjerenje na relaciji obitelj – vrtić. Nastavljamo novim radionicama za roditelje i djecu s elementima theraplaja, zajedničkim izletima i posjetama skupini kao i obiteljima djece, uključivanjem roditelja u daljnje aktivnosti skupine.

Ključne riječi: dijete, okruženje, partnerstvo, roditelji, vrtić

Od suradnje do partnerstva s roditeljima kroz podržavajuće okruženje i bogaćenje prostorno-materijalnog konteksta dječjeg vrtića

*Ivan Šeparović i Lucija Vlašić,
Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb*

Uspostava partnerskih odnosa između roditelja, odgojitelja i ustanove te poticanje roditelja na preuzimanje aktivne uloge u radu predškolskih ustanova bitna je karakteristika humanističke koncepcije predškolskog odgoja. U suvremenim predškolskim programima ističe se potreba poštivanja posebnosti i osobitosti svake obitelji te uvažavanja roditelja kao partnera i aktivnih sudionika u realizaciji programa. Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014), partnerstvo vrtića s roditeljima je jedno od vrijednosnih uporišta. Na roditelje se gleda kao na partnere u predškolskoj ustanovi te kao na zagovornike i promotore odgojno-obrazovnog procesa, a predškolske ustanove trebaju omogućiti roditeljima sudjelovanje u planiranju, realiziranju i evaluaciji odgojno-obrazovnog procesa (NKRPOO, 2014). Razmatrajući partnerstvo roditelja i odgojitelja, Epstein (2001) navodi šest temeljnih oblika partnerskih odnosa: pomoć roditeljima u roditeljstvu, komunikacija između roditelja i odgojitelja, volontiranje roditelja u predškolskim ustanovama, pomoć roditeljima u poticanju učenja djeteta kod kuće, sudjelovanje roditelja u donošenju odluka te uključenost roditelja u suradnju s lokalnom zajednicom. Cilj izlaganja je prikazati na koji način naša ustanova njeguje suradničke i partnerske odnose te koje oblike koristimo, koje aktivnosti se roditeljima nude te na koji način oblikovanje prostorno-materijalnog konteksta našeg vrtića potiče roditelje da se aktivno uključe u odgojno-obrazovni proces. Isto tako, prikazat ćemo nekoliko primjera dobre prakse te projekata koje su odgojno-obrazovne skupine provodile s roditeljima te načine na koji su roditelji aktivno i sustavno uključeni u život vrtića.

Ključne riječi: dobrobit djeteta, materijalno okruženje, projekti, roditeljstvo

Kreiranje interesnih centara za igru u suradnji s roditeljima

*Svjetlana Lakoš i Martina Sokač,
Dječji vrtić Šegrt Hlapić, Sesvete*

Prema Nacionalnom kurikulumu esencijalni izvor učenja djece rane i predškolske dobi je kvalitetno prostorno materijalno okruženje s obzirom na to da djeca uče čineći tj. aktivno istražujući svoju okolinu i surađujući s drugom djecom i odraslima. Bredekamp navodi da prostor u kojem djeca žive i uče treba biti raspoređen po centrima aktivnosti koji omogućuju različite vrste aktivnosti i iskustva, trebaju biti organizirani na način da podržavaju visoku autonomiju djeteta i omogućuju i potiču socijalne interakcije. "Značaj i mogućnosti predškolskog razdoblja za djetetov razvoj traži od svih čimbenika, a među prvima od odgojitelja, formiranje odgovarajućeg okruženja koje će maksimalno poticati djetetove aktualne sposobnosti." (Šagud, 1997:24). Odgojitelji su dužni okruženje u vrtiću pretvoriti u neku vrstu laboratorija u kojem će djeca eksperimentirati i doživljavati različita iskustva, te mogu biti istraživači, umjetnici, doktori, knjižničari i znanstvenici. Cilj ovog rada je osnažiti odgojitelje na uključivanje roditelja u kreiranje centara. U kreiranju kvalitetnog prostorno materijalnog okruženja odgojiteljima od velike pomoći mogu biti roditelji. Interesni centri u sobama dnevnog boravak se osmišljavaju i formiraju isključivo vezano uz trenutne dječje interese, te se tako često i izmjenjuju. Svrha interesnih centara je podržati trenutne dječje interese, obogatiti dječju igru kvalitetnim materijalima i potaknuti na više socijalnih interakcija među djecom. Upravo kroz kvalitetnu suradnju s roditeljima ovi centri vrlo lako se mogu kreirati i obogatiti. Roditelji kroz te centre mogu djeci prezentirati vlastite posebne interese, hobije ili svoja zanimanja, te tako biti dionici odgojno obrazovni procesa. Želja nam je kroz ovaj rad prikazati kvalitetne primjere prakse u kreiranju i obogaćivanju prostorno materijalnog konteksta u suradnji s roditeljima.

Ključne riječi: bogato materijalno okruženje, dječja igra, kvalitetni materijali, interesni centri, suradnja s roditeljima

**Prostor
kroz
projekte**

Prostorno-materijalno okruženje u funkciji razvoja projekta

Marina Lančić,
Dječji vrtić Ivančice, Ivanec

CILJ: Prikazati kako dobro promišljeno prostorno-materijalno okruženje utječe na oblikovanje projekta. SVRHA: OSNOVNO TEORIJSKO POLAZIŠTE: Teorija konstruktivizma i sukonstruktivizma. KRATAK OPIS: Rad na projektu predstavlja oblik integriranog kurikuluma koji se zasniva na afirmaciji urođene znatiželje djece i poticanju njihova iskustvenog i samomotiviranog učenja. Da bi se mogao uspješno provoditi u praksi, takav način rada zahtijeva stvaranje odgovarajućih organizacijskih pretpostavki od kojih je bogato i dobro promišljeno prostorno-materijalno okruženje jedno od najvažnijih. Proces učenja djece tijekom projekta nikako nije moguće odvojiti od okruženja jer djeca svoje znanje i razumijevanje konstruiraju i sukonstruiraju na temelju vlastite aktivnosti u bogatom poticajnom okruženju. Dobro organizirano okruženje koje je djeci zanimljivo, privlačno, udobno, poticajno i fleksibilno potiče djecu na otkrivanje i rješavanje problema te omogućuje postavljanje hipoteza, istraživanje, eksperimentiranje i konstruiranje znanja što je i bit svakog projekta. To je životni sistem koji se tijekom projekta mijenja i nadopunjuje kako bi najbolje mogao odgovoriti na potrebe, želje i interese djece te maksimalno poticati socijalne interakcije i zajedničko učenje. Zbog svega toga prostor nije i ne može biti pasivni element već naprotiv, element koji uvjetuje i koji je uvjetovan akcijama djece i odraslih, kako onih koji su u projektu tako i onih koji se za vrijeme trajanja projekta samostalno žele baviti nečim drugim, a koji u tom prostoru žive.

Ključne riječi: integrirani kurikulum, konstruiranje znanja, projekt, prostorno-materijalno okruženje

Projekt Moj Lošinj

Melita Muškardin,
Dječji vrtić Cvrčak, Mali Lošinj

U radu će biti prikazan projekt pod nazivom Moj Lošinj koji se provodio u svim skupinama DV Cvrčak u Malom Lošinju s ciljem proširivanja znanja o otoku Lošinju. Poticaj nastanku projekta bila su prethodna iskustva odgojitelja koji su uočili da djeca odlaze iz vrtića u školu, a da im vrlo često nedostaje osnovnih znanja o kraju u kome žive. To posebno dolazi do izražaja prilikom obilježavanja raznih događaja te kod aktivnosti koje impliciraju suradnju s društvenom zajednicom (posjete, nastupi, druženja,...). Nositelji projekta bili su odgojitelji odgojno-obrazovnih skupina i projektni tim koji je odredio sljedeća tematska područja projekta: kulturno-povijesna baština (govor i usmena predaja, glazba, povijest, način gradnje i znamenitosti), flora i fauna (biljke, životinje, mirisi i okusi te tradicionalna kuhinja), prostorna i klimatska obilježja (topografska karta, plan grada, godišnja doba, vjetrovi) te tradicionalna zanimanja i djelatnosti (brodogradnja, pomorstvo, ribarstvo, poljodjelstvo, maslinarstvo, ovčarstvo, pčelarstvo, zdravstveni turizam i turizam). Projekt se realizirao timskim planiranjem i mjesečnim refleksijama odgojitelja i projektnog tima, neposrednim odgojno-obrazovnim radom s djecom te suradnjom s roditeljima i lokalnom zajednicom. Sudjelovanjem i provedbom projekta odgojitelji su nastojali unaprijediti odgojno-obrazovni rad, ojačati kompetencije odgojitelja kao refleksivnog praktičara te jačati vještine timskog rada i prezentacije odgojno-obrazovnog rada Vrtića. Kroz projekt su izdane četiri publikacije te organizirane dvije tematske izložbe u što smo uključili velik broj članova naše društvene zajednice te razne institucije. Jednom riječju, prostor našeg zavičaja postao je važan čimbenik koji nam je omogućio da u suradnji s njim i njegovim stanovnicima učimo o njemu samome.

Ključne riječi: lokalna zajednica, otočna sredina, projektno planiranje, suradnja, vrtić

Djeca mijenjaju svijet – projekt suradnje afričkog i hrvatskog vrtića

*Snježana Tišljarić, Ivana Koščak i Jasmina Markušić,
Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnicac*

Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) humanizam i tolerancija u odgoju i obrazovanju ostvaruju se razvojem senzibiliteta djece za potrebe drugih, prihvaćanje drugih i shvaćanje važnosti međusobne povezanosti s njima. U ostvarivanju tog cilja mnogobrojni autori ističu važnost kvalitetnog prostorno – materijalnog okruženja u vrtiću koje potiče interakcije među djecom te je važan izvor učenja. Projekt „Shikamoo“ započeo je nakon povratka odgojiteljice iz Afrike u kojoj je volontirala u vrtićima, školama i misijama Tanzanije te brojnim pitanjima i interesu djece o običajima i načinu života njihovih vršnjaka u Shule ya chekechea (vrtiću). Osobno iskustvo odgojiteljice uz dječju znatiželju postalo je spontani resurs učenja. Cilj projekta je senzibiliziranje djece, roditelja, uže i šire zajednice za različitost koja postaje višestruka dobrobit za sve sudionike, a svrha projekta naglašava svijest da su svi ljudi jednako važni bez obzira na kulturološku, vjersku, rasnu i jezičnu različitost. Prateći dječje interese tijekom projekta se stvaralo poticajno prostorno - materijalno okruženje u kojem dijete kao su - kreator prostora postaje važna karika i sudionik planiranja sadržaja i aktivnosti. Integriranim kurikulumom grade se kvalitetni partnerski odnosi s roditeljima, a vrtić kao dio zajednice doprinosi osvješćivanju navedenog cilja. Osim mnogobrojnih aktivnosti provedenih u svakodnevnom odgojno - obrazovnom radu (formiranje centra Afrike, izrada poticaja, životno - praktične i radne aktivnosti, raznovrsne igre, istraživačko - spoznajne aktivnosti, igre s kretanjem te umjetničko doživljavanje i stvaranje) u projekt smo uključili i lokalnu zajednicu (Muzej grada Koprivnice, ured gradonačelnika te Sveučilište Sjever s kojim je planirano izdavanje slikovnice koju će izraditi djeca uz pomoć roditelja i odgojitelja). Uspostavljena je i suradnja s vrtićem u Tanzaniji koja se odvijala video pozivima. Projekt je kod djece potaknuo razvoj prosocijalnog ponašanja, socijalnih vještina, empatije, altruizma, dijeljenje, suradnju, humanost, bogaćenje rječnika i interkulturalnost te su primijećeni značajni pomaci u osvješćivanju djece o prihvaćanju različitosti.

Ključne riječi: dijete kao su - kreator prostora, interkulturalnost, materijalni poticaji, prostor, suradnja

Projekt „Šumska djeca“

*Melita Marčelja i Renata Josipović Tankosić,
Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav*

Cilj rada: upoznavanje šume kao prostora za život, razvoj i učenje, njezine flore i faune te mogućnosti koje nam pruža za stvaranje, istraživanje, snalaženje i zaključivanje.

Projekt je započeo inicijativom djece svakodnevnim odlaskom u šumu u rujnu i trajao je tijekom cijele pedagoške godine. Kako su rasli interesi djece projekt se proširivao, ponudeni su razni poticaji i aktivnosti, a djeca su kroz njih usvajala razne predškolske vještine.

Svrha: kroz razne aktivnosti i poticaje, prirodne i pedagoški neoblikovane materijale doprinijeti unapređenju kompetencija djece na svim područjima njihova razvoja, upoznati djecu s tradicijom, običajima i jezikom našega kraja (čakavski dijalekt).

Svakodnevnim odlaskom u Kastavsku šumu djeca su počela istraživati njezine čari, pojavljivale su se razne ideje i igre s prirodnim materijalima u šumi te su započeli gradnju kućice od debla, velikih grana, lišća i svega ostalog što su našli tijekom boravka u šumi. Aktivnosti su se svakim dolaskom nadograđivali i obogaćivali raznovrsnim materijalima. U sobi dnevnog boravka nudile su se razne aktivnosti u kojima su djeca učila o karakteristikama šume, brojeve, slova i druge aktivnosti kojima su se pripremali za školu i usvajali predčitalačke i predmatematičke vještine, započeli su izrađivati herbarij, istraživali šumu i njezine prostore, a na kraju godine sve je obilježeno izložbom „Šumska djeca“.

Ključne riječi: čakavski dijalekt, pedagoški neoblikovani materijali, šuma

Razigrane boje u pokretu

*Tanja Hajtić i Tamara Turković,
Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar*

CILJ: Potaknuti djecu na spoznavanje svijeta koji nas okružuje uočavanjem, prepoznavanjem i imenovanjem boja, te usvajanje motoričkih znanja sukladno djetetovim razvojnim sposobnostima. **SVRHA:** Spoznaja svijeta oko nas prepoznavanjem i imenovanjem boja kroz pokret u poticajnom okruženju. **OSNOVNO TEORIJSKO POLAZIŠTE:** Uvažavajući teoriju višestrukih inteligencija korišten je pristup učenja boja kroz različite modalitete učenja. Naglasak je stavljen na kinestetički modalitet učenja u kojem djeca mlađe vrtićke dobi lakše i brže spoznaju svijet oko sebe. **KRATAK OPIS:** Skupinu „Patuljci“ čine djeca u četvrtoj godini života. Opažanjem djece u skupini uočili smo da manji broj djece prepoznaje i točno imenuje osnovne boje, dok smo kod ostalih primijetili interes za spoznavanjem boja. Praćenjem i dokumentiranjem djece u aktivnostima uočili smo interes za slikovnice i bajke, pa stvaramo poticajno okruženje za učenje i komunikaciju implementirajući boje u bajke (Tri prašćića, Crvenkapica, Zlatokosa i tri medvjeda, Vuk i sedam kozlića). Preoblikovali smo prostor unošenjem velikog broja sredstava i materijala koji potiču dijete na klasificiranje, pridruživanje i istraživanje boja. Integrirani sportski program koji provodimo u skupini „Patuljci“ omogućuje da sustručnjaci timski planiraju i provode motoričke aktivnosti koje se isprepliću i nadopunjuju s interesima djece u skupini i omogućuje djeci učenje pokretom. Tako smo u sobi dnevnog boravka i u dvorani našeg vrtića osmislili i proveli niz pokretnih igara i motoričkih aktivnosti u skladu s razvojnim sposobnostima djece koje imaju u osnovi prepoznavanje i imenovanje boja. Uočili smo da bogato materijalno okruženje pozitivno utječe na međusobnu komunikaciju i suradnju djece u skupini, a odgojiteljima omogućuje lakši uvid u načine učenja djeteta i daljnje planiranje okruženja i poticaja.

Ključne riječi: boje, dijete, igra, pokret, učenje

**Čimbenici poticajnog
prostorno-materijalnog
okruženja**

Samostalno dijete i Montessori okruženje

*Mirela Đuričić Nikolić,
Dječji vrtić Vukovar II, Vukovar*

Cilj: Zadovoljavanje potreba djece za učenjem kroz pripremljenu i poticajnu okolinu vodeći se interesima i mogućnostima djece. Razvijanje samostalnosti, brige o sebi i drugima, te brige za okolinu. Svrha: Oformiti pripremljenu okolinu u kojoj djeca uče otkrivajući, istražujući a napreduju vođeni vlastitim potrebama. Osnovno teoretsko polazište: Osnovno teoretsko polazište pronalazim u Montessori pedagogiji koja u prvi plan stavlja dijete i njegovo osamostaljivanje. Nastojim kvalitetno pripremiti okolinu u kojoj dijete samostalno uči i razvija se. Vođena načelima Montessori pedagogije i glavnim "Pomozi mi da to sam učinim" provodimo projekt pod istim nazivom u skupini uzrasta djece od 3 do 4 godine. U radu koristimo specifičan didaktički Montessori pribor, te isti izrađujemo prema Montessori načelima. Opis: Po završetku edukacije iz područja Montessori pedagogije za djecu rane dobi, počela sam u radu koristiti elemente Montessori pedagogije. Sobu dnevnog boravka zajedno sa kolegicom uređujem prema Montessori načelima, pri tome pazeći na svaki detalj od boja zidova, namještaja koji odabiremo za sobu (police u visini djece), postavljanju didaktičkih materijala... U sobu unosimo biljke o kojima sada brinu djeca. Stvaramo prostor koji je organiziran, potiče djecu na samostalan izbor aktivnosti i materijala, prilagođen potrebama i interesima djece, prohodan, omogućava komunikaciju, interakciju i osamostaljivanje djece (drvene kućice). Materijali su prirodni, oblikovani i neoblikovani. Prostor terase uređen je u suradnji s roditeljima, tematski ali i sa dijelom za istraživačke i samoorganizirajuće aktivnosti. Važnost dajemo očuvanju prirode i okoliša, vanjski i unutarnji prostor omogućuju razvoj brige o okolišu i drugima. Didaktika koja je ponuđena djeci omogućuje uključivanje u aktivnosti, djeca brinu o svojim stvarima, uče samostalno se oblačiti, svlačiti, obavljati higijenu, postaviti pitanja, tražiti pomoć od vršnjaka i odraslih, razviti svijest o sebi i svojim osjećajima, uvažavati potrebe i prava drugih, slijediti upute odraslih, savladavati lakše frustracije, slijediti pravila grupe i opažati svijet oko sebe.

Ključne riječi: dijete, Montessori, načelo, okolina, prostor

Prostor kao treći odgojitelj

*Lana Stojčević, Ana Nikl, Martina Šturlan,
Dječji vrtić Izvor, Samobor*

Suvremeni pristupi usmjereni na dijete naglašavaju važnost kvalitetnog prostorno-materijalnog okruženja za cjelovit razvoj djeteta. Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje djece kvalitetno prostorno-materijalno okruženje jedno je od temeljnih izvora učenja djece rane i predškolske dobi te kao takav ima odlučujuću ulogu u kvaliteti učenja djece (NKPOO, 2014). Uloga suvremenog odgojitelja jest stvoriti takvo okruženje koje će za djecu biti mjesto učenja, istraživanja i interakcije te koje će poticati njihovu samostalnost, autonomiju, slobodu i autorstvo u aktivnostima. Upravo zato se na prostor gleda kao na trećeg odgojitelja te da bi i poprimio tu ulogu potrebno je da bude organiziran i usmjeren promoviranju susreta, komunikacije i interakcija djece. Na taj način svako okruženje prikazuje odgojiteljevu sliku o djetetu, implicitnu pedagogiju, kvalitetu odgojno – obrazovne prakse te povratnu informaciju o potrebama i interesima djece. Konstruiranje poticajnog okruženja predstavlja jedan od važnijih oblika uloge odgojitelja kao odgojitelja profesionalca. Slunjski (2003) ističe kako odgojitelji trebaju poticati aktivnost djece i organizirati prostorno materijalno okruženje na način da djeca sama upravljaju smjerom i razvojem izvođenja vlastitih aktivnosti. Prema navedenome zadaća odgojitelja je aktivno oslušivati dječje misli i osjećaje, promatrati njihove aktivnosti, uočavati njihove mogućnosti, pronaći primjerene intervencije/postupke koji će utjecati na cjelokupan razvoj djeteta (Vujičić, L., Tatalović Vorkapić, S. i Boneta, Ž. 2012). Iz navedenoga se može reći kako je izuzetno je važno stvoriti prostorno – materijalno okruženje koje bi služilo kao treći odgojitelj. Prostor bi trebao biti zamišljen kao arena u kojoj djeca samoorganiziranim i samoiniciranim aktivnostima razvijaju svoje potencijale, stvaraju nova i nadograđuju postojeća znanja, a odgojiteljima pruža mogućnost boljeg razumijevanja njihovog znanja, individualnih potreba i kako da na njih odgovore.

Ključne riječi: prostor kao treći odgojitelj, suvremeni odgojitelj, suvremeni pristupi

Mali objekti – prednost ili nedostatak?

Mirela Bašić,
Dječji vrtić Slavuj, Sveta Nedelja

Prostor igra ključnu ulogu u cjelovitom razvoju djeteta, oblikujući njegovo fizičko, emocionalno, socijalno i kognitivno stanje. Dobar prostor potiče djetetovu radoznalost, kreativnost i motoričke vještine, pružajući mu priliku za istraživanje i učenje. Raznolikost i sigurnost prostora važni su za emocionalni razvoj djeteta, dok socijalna interakcija s drugom djecom i odraslima podržava razvoj socijalnih vještina. Što podrazumijeva mali prostor? Što je sve prostor u vrtiću i što on znači za dijete? Jesu li to veličine soba, predprostor ili pak vanjski prostor? U ovom izlaganju naglasak će biti na predstavljanju prednosti i nedostatka malih prostora u kojima djeca borave. Predstaviti će se kako funkcionira rad u malom objektu koji možda ne odgovara pedagoškim standardima i kvadraturi. Često ima niz faktora koji se trebaju zadovoljiti i prilagoditi, a iza promišljanja i planiranja oblikovanja prostora malog objekta stoje odgajatelji koji surađuju, svakodnevno komuniciraju, a sve u cilju zadovoljavanja niza faktora. Kada je prostor ograničen, organizacija manjih objekata u kojima borave djeca zahtijeva kreativnost, inventivnost i pažljivo planiranje. Odgajatelji surađuju i komuniciraju na različite načine kako bi unaprijedili prostor vrtića i osigurali da bude što bolje prilagođen potrebama djece. Najčešće se to događa na timskim sastancima, kroz , radne skupine sa stručnim timom, praćenje noviteta i trendova, a vrlo važne su i povratne informacije od djece i roditelja,. Opširnije će se u izlaganju predstaviti aktivnosti, pristupi i načini koji se koriste kod planiranja okruženja za djecu, a u konačnici sve prednosti i nedostatke malog prostora. Veličina prostora u mnogo slučajeva predstavlja nedostatak, ali možda ono što na početku smatramo nedostatkom , na kraju se ipak pretvori u prednost u odnosu na dijete i u odnosu na odgajatelje. Prikazat će se rezultati ankete provedene među odgajateljima u kojem su tražena razmišljanja i iskustvo kako odgajatelji vide prostor u kojem borave.

Ključne riječi: dijete, funkcionalan, nedostaci, odgajatelj, prednosti

**„Dežurna soba“ – poticajno
okruženje za svako dijete**

*Jelena Draksler i Ivona Ament,
Dječji vrtić Osijek, Osijek*

Svako ozbiljno promišljanje o prostorno-materijalnim i tehničkim uvjetima rada trebalo bi počivati na Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, propitivati se Priručnikom za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te težiti unaprjeđenju intelektualnog, društvenog, moralnog, duhovnog i motoričkog razvoja svakog djeteta. Cilj ovakvog cjelovitog promišljanja sobe dnevnog boravka jest kreirati sigurno, poticajno i inkluzivno okruženje za učenje koristeći razvojno primjerene, funkcionalne, pedagoški promišljene, privlačne i raznovrsne materijale. Svrha takvoga prostora je stvoriti platformu za vježbanje demokracije, samostalnosti te suradničkog učenja preuzimanjem rizika i nošenjem s izazovima u učenju. Kada je soba dnevnog boravka ujedno i „dežurna soba“, ali i prostorija u kojoj se odvija kasniji poslijepodnevni rad vrtića (do 21 sat), to donosi nove izazove pred odgojitelje. Njihova odgovornost je osigurati okruženje za učenje koje sadrži primjerene i raznolike materijale za sve dobne skupine vrtića poštujući njihove različite interese, razvojne mogućnosti i stilove učenja, imajući na umu, prije svega, dobrobit i sigurnost djece. U konkretnom promišljanju i planiranju takvog prostora s više funkcija, od velike važnosti i pomoći je kvalitetna komunikacija i suradnja među odgojiteljicama svih skupina, ali i uključivanje djece drugih skupina koja borave u „dežurnoj sobi“ u proces planiranja uvažavajući njihovu ulogu sukreatora prostora vrtića. Veliku pomoć u kreiranju poticajnog okruženja mogu imati i različiti alati za ispitivanje kvalitete. U našem primjeru koristili smo anketu, intervju te refleksiju i samorefleksiju.

Ključne riječi: materijali, okruženje, primjerenost, soba dnevnog boravka, suradnja

Integrirani kurikulum i aktivnosti održivog razvoja – primjeri iz prakse Dječjeg vrtića Prečko

*Petra Mršo i Višnja Rom,
Dječji vrtić Prečko, Zagreb*

Kvalitetno koncipiran kurikulum ranog odgoja i obrazovanja treba skrbiti za sva područja djetetova razvoja i to ujedinjeno, da bi odgovarao prirodi djeteta i njegova učenja (Bredenkamp, 1996). Ovaj rad za cilj ima prikazati primjere dobre prakse Dječjeg vrtića Prečko iz Zagreba, s naglaskom na vrtićkom okruženju (prostorna, vremenska i socijalna dimenzija), aktivnostima iz područja održivog razvoja i međunarodnim projektima u kojima je vrtić sudjelovao. Prikazat će se poveznica između „službenog“ kurikuluma ustanove i održivog razvoja koji se njime promiče, kao i primjeri iz prakse koji proizlaze iz načela i vrijednosti kurikuluma. Svojim radom nastojimo poštivati prirodnu znatiželju, interese i potrebe djece, kroz stvaranje poticajnog okruženja za odgoj i obrazovanje kako bismo potaknuli razvoj dječjih kompetencija. To činimo kroz različite aktivnosti koje proizlaze iz svih dimenzija održivog razvoja, jer već od najranije dobi nastojimo promovirati obrazovanje za održivi razvoj. Igra je za predškolsko dijete ključan čimbenik i u obrazovanju za održivi razvoj pa se integrirani kurikulum i temelji na aktivnom uključivanju djece, njihovom interesu, neposrednom iskustvu i povezan je s cjelokupnim vrtićkim okruženjem. Ključne kompetencije iz europskog referentnog okvira koje djeca ostvaruju, rezultat su usvajanja novog sustava vrijednosti u sklopu koncepta igre u integriranom predškolskom kurikulumu za održivi razvoj.

Ključne riječi: igra, integrirani kurikulum, ključne kompetencije, održivi razvoj

**Prostor u
alternativnim
pedagogijama**

Integrirani Integrirani kurikulum i Montessori pedagogija

Mihaela Žigmond Muženjak,
Dječji vrtić Prečko, Zagreb

„Okolinu koja je primjerena potrebama djeteta i nudi sve što djetetu treba za tjelesnu, umnu, duhovnu i duševnu prilagodbu M. Montessori zove pripremljena okolina“ (Philipps, 1999:57) Suvremeni autori naglašavaju kako djeca „Uče čineći“ (Slunjski, 2003.), a da bi djeca učila čineći moraju imati mogućnosti, koje im nudi pripremljeni prostor kao poticaj za cjeloviti razvoj djeteta. M. Montessori imala je na umu da sredina utječe na odgoj djece. Tako je ona smatrala pripremljenu konkretnu sredinu bitnom za oslobađanjem unutarnjih potreba djeteta. Ona objašnjava dječje nasilničko ponašanje kao znak da je djetetu nešto uskraćeno, a uzrok tome je odsutnost pripremljene sredine. Također je utvrdila da poremećaji nastaju ako se djetetu osigura odgovarajuća aktivnost koju on prihvaća i koncentrira se na nju i tako stječe povjerenje u sebe otkrivajući vlastite mogućnosti. Pripremljena okolina u Montessori vrtićima ispunjena je priborom koji mami dijete na rukovanje. U izlaganju će se prikazati konkretna pripremljena okolina i primjeri iz prakse koji proizlaze iz načela vrijednosti kurikuluma i načela Montessori pedagogije. Na temelju svojih opažanja djece i iskustva rada s djecom prikazati ću primjerima iz prakse pripremljeniju okolinu po načelima Montessori pedagogije. Montessori odgojitelj je most između djeteta i okoline. On vodi dijete od vježbe do vježbe i pritom promatra i zapaža djetetove potrebe i priprema okolinu primjerenu djetetovu razvoju. Pripremljena sredina mora biti mjesto bez zapreka, mjesto gdje će djetetu biti omogućena sloboda, autonomija. I samo u takvim uvjetima, okolini dijete će moći izraziti svoje mogućnosti, može ostvariti sebe. „Svako dijete ima sposobnosti za rad i za samostalno odabiranje posla, a pripremljena sredina naročito zadovoljava njegove potrebe.“ Montessori M. (2003), „Dijete – tajna djetinjstva, Jastrebarsko, Naklada Slap, str. 170-178

Ključne riječi: alternativni program, integrirani kurikulum, Montessori pedagogija, pripremljena okolina, prostor kao poticaj

Važnost i uloga prostorno-materijalnog okruženja u alternativnom programu Montessori pedagogije

*Monja Pilih i Iva Knežević,
Dječji vrtić Matije Gupca, Zagreb*

‘Pomozi mi da učinim sam’ (M.Montessori,1901) temelj je za ostvarivanje dobre i uspješne Montessori prakse. Montessori pedagogija naglašava odnos između djeteta i njegovog okruženja, a posebno važno mjesto pridaje pojmu dobro pripremljene okoline i mogućnosti odabira materijala koji zadovoljavaju dječje potrebe i interese. Okolina po mjeri djeteta u Montessori okruženju način je organizacije prostora i materijala koji potiče samostalnost, kreativnost i istraživački duh djece od najranije dobi. Kreiranjem takvog okruženja omogućujemo djetetu aktivnu poziciju u procesu učenja i odrastanja. Dijete ima slobodu izbora, aktivnosti koje su prilagođene njegovim interesima, sposobnostima i potrebama. Na taj način, dijete gradi svoje znanje korak po korak, prateći svoj unutarnji ritam i motivaciju. Raznoliki materijali, boje i teksture postavljeni su na dohvat ruke, omogućavajući djeci da istražuju svijet oko sebe svim svojim osjetilima. Stavlja se naglasak na pristup prirodnim materijalima, poput drveta, kamena ili jesenskih plodova. Stjecanje iskustva o neposrednom okruženju i prirodi potiče kod djece svijest o okolini i razvoju eko osviještenosti. Cilj ovog izlaganja je prikazati utjecaj pristupa Marije Montessori na djecu rane dobi u stvaranju poticajne i podržavajuće okoline koja je usmjerena na poticanje prirodne radoznalosti i samostalnosti djece, te utjecaja na cjelokupni razvoj. Nakon provedenog projekta u kojem su bili zastupljeni jesenski plodovi i prirodine kod djece je primijećen interes za manipuliranjem istim, za punjenjem, pražnjenjem, sortiranjem, klasificiranjem. Uočeno je kako djeca tijekom boravka na otvorenom međusobno verbaliziraju uočene promjene te istražuju, primjenjuju stečeno znanje i iskustvo. Djeca su razvijala motoričke i komunikacijske vještine, kreativnost, ekološku svijest, suradnju, samostalnost.

Ključne riječi: cjelokupni razvoj, djeca jasličke dobi, okolina, samostalnost, sloboda izbora

Pripremljena okolina u Montessori odgojno-obrazovnoj skupini

*Klementina Šuljug i Andrea Josipović,
Dječji vrtić Osijek, Osijek*

Posljednjih nekoliko desetljeća javlja se veliki interes za Montessori pedagogiju na što ukazuje činjenica kako se primjenjuje i potiče u skoro svim zemljama svijeta. Reformna je pedagogija koja odgovara na razvojne potrebe suvremene djece i mladih. Maria Montessori, osnivačica Montessori pedagogije posvetila je većinu svog života djetetu i njegovom razvoju. Smatrala je kako je predškolsko doba kritična faza u razvoju svakog djeteta tijekom kojeg se uspostavlja temelj za sav budući razvoj. Isticala je važnost i utjecaj estetike, organizirane i pedagoški pripremljene okoline na cjeloviti razvoj djeteta te ulogu odgojitelja u tom procesu. U svim Montessori odgojno-obrazovnim ustanovama pripremljena okolina je važno pedagoško- didaktičko načelo (Seitz i Hallwachs, 1997). Prva iskustva koja dijete predškolske dobi stvara i doživljava u odgojno-obrazovnim ustanovama vezana su uz prostorno-materijalno okruženje. Stoga okolina u kojoj dijete boravi treba biti takva da zadovoljava sve njegove želje, potrebe i interese te ga potiče na stvaranje novih (Feez, 2008). Pripremljena okolina omogućava djeci lakši put razvoja. (Montessori, 2003). Za takvu pedagoški oblikovanu okolinu potrebni su posebno osmišljeni materijali prema djetetovim razvojnim potrebama koji potiču djecu na aktivnost, djeluju poticajno da dječju znatiželju, te navode djecu da slobodno i samostalno istražuju, te uče otkrivajući. Izrazito važnu ulogu i odgovornost u Montessori pedagogiji ima odgajatelj koji treba kontinuirano promatrati svako dijete, pratiti i slijediti djetetove interese i temeljem zapažanja pripremati okolinu koja će omogućiti djetetu da razvije sve svoje potencijale.

Ključne riječi: Maria Montessori, pripremljena okolina, didaktički materijal, dijete, odgojitelj

Radoznalost i djelovanje kao pokretač promjene

Ana-Marija Kesegić,
Dječji vrtić Osijek, Osijek

Cilj ovog izlaganja jest približiti smisao za radoznalost kao put ka djelovanju na autentičan, maštovit i održivi način. Kako razvijati kreativnost i ekološku osviještenost, alate potrebne za rješavanje kompleksnih problema budućnosti? Waldorfsku pedagogiju i odgoj za održivi razvoj povezuju: poticanje ekološke svijesti, usvajanje praktičnih vještina i holistički pristup obrazovanju. Na taj se način potiče cjeloviti razvoj djeteta u skladu s prirodom. Waldorfska pedagogija i odgoj za održivi razvoj dijele vrijednosti Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje za cjeloviti razvoj djeteta. Oba se pristupa temelje na humanizmu i toleranciji što se ogleda u visokom stupnju osjetljivosti za druge, okolinu i životno okruženje. Također, njeguju očuvanje duhovne i prirodne baštine što pridonosi izgradnji osobnog i kulturnog identiteta djeteta. Aktivno djelovanje u zajednici te promicanje osobne i društvene odgovornosti temelj su odgovornog ponašanja djeteta. Raznovrsnim oblicima stvaranja, izražavanja i doživljavanja svijeta, tj. osjetilnim učenjem, oba pristupa omogućuju razvoj kreativnosti i inovativnosti. Osnovni pokretač spoznajnih aktivnosti prema waldorfskom pristupu jest radoznalost te je ono alat za otkrivanje svijeta i razvoj intrinzične motivacije za učenjem. Radoznalost je pokretač učenja, a djelovanje je pokretač promjena. Djelovanje je integralni dio odgoja za okoliš i ključna stavka u pripremi djece za svijet koji se brzo mijenja. Ta dva pedagoška pristupa, iako u nekim postavkama različita, moguće je objediniti u prostornom okruženju dječjeg vrtića sa ciljem pripreme djece za održivu i prosperitetnu budućnost, što će u ovom radu biti prikazano.

Ključne riječi: aktivno djelovanje, ekološka svijest, radoznalost, waldorfska pedagogija

Reggio koncepcija kao inspiracija zajedničke prakse

*Gordna Bonta, Ana-Marija Geček, Bojana Kežman, Jelena Matijaško, Ana Peroković i Mimoza Tatari Strelec,
Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica*

Načela Reggio koncepcije inspiracija su nam za promišljanje o promjeni i obogaćivanju naše prakse u odgojnoj skupini i stavljanje naglaska na sliku o djetetu kao kompetentnoj osobi. Promatranjem djece i dokumentiranjem njihovih postignuća u igri i svakodnevnim aktivnostima zapažamo na koji način djeca koriste prostor koji im omogućuje samostalno istraživanje i slobodno izražavanje svojih potencijala, radoznalosti, autonomije i razvoj socijalnih odnosa. Prostorno i materijalno okruženje obogaćujemo i proširujemo izlaženjem iz formalnih prostornih okvira (izlaženje iz SDB u druge prostore u okruženju) i time razvijamo socijalne odnose s djecom različite dobi. Cilj projekta je da djeca kroz različite oblike istraživanja izražavaju na koji su način razumjela problem kojim se bave i koji ih zanima. Veliku važnost pridajemo znanju djeteta o njegovom vlastitom znanju, integraciji različitih izražajnih jezika, razvijanju socijalnih vještina, razvoju funkcionalnog znanja i mogućnošću sudjelovanja djece rane i predškolske dobi. Projektni pristup planiranju aktivnosti i motivirajući prostor koji pruža mnoštvo izražajnih medija potiče djecu da aktivno istražuju. STEAM aktivnosti su podloga za izražavanje ideja u rješavanju statike, konstrukcije, funkcioniranje mehanizama. Čarolije kemije otkrivaju pokusima sa vodom, zrakom, svjetlošću... Mogućnosti svojeg tijela istražuju i izražavaju pokretom kroz ples, jogu, fitness i ostale oblike tjelesnog izražavanja. Izuzetna važnost u provedbi projekta je uključivanje roditelja, javnih ličnosti različitih profila zanimanja te povezivanje ustanove sa lokalnom zajednicom. Osobna motiviranost odgojitelja za ovakav način rada proizašla je iz edukacijskih programa i Erasmus projekata. Svrha projekta je razvoj i osvještavanje vlastitih kompetencija djece prema njihovim potrebama i interesima, sa ciljem da se podrži njihov cjeloviti razvoj.

Ključne riječi: dokumentiranje, kompetencija djece, materijalno okruženje, Reggio koncepcija, simbolički jezici djeteta

**Prostor u
ulozi trećeg
odgojitelja**

Prostor kao treći odgojitelj

Ana Cvjetičanin i Tena Andrijanić,
Dječji vrtić Čarobna šuma, Križevci

Odgoj djeteta, bilo da je riječ o odgoju unutar obitelji ili onome u vrtiću, svakako bi trebao uključivati aktivno sudjelovanje djeteta te uvažavanje njegove osobnosti, potreba, stavova i želja. Suvremeni odgoj gleda dijete kao subjekt koji svojim ponašanjem i sklonostima utječe na realizaciju samog odgojno – obrazovnog procesa. Stoga je dijete u suvremenim metodama u središtu vlastitog odgoja te isti više nije samo prenošenje znanja i vještina odraslih. Polazeći od temeljne pretpostavke da dijete rane dobi uči čineći i surađujući s drugima te da je prostorno materijalno okruženje u kojem dijete boravi vrlo važno za njegov razvoj, ukoliko ga potiče te mu omogućuje različita područja istraživanja, a sve prema interesu djeteta, poštujući njegove različite inteligencije, interese, razvojne sposobnosti i urođene potencijale tada je moguće govoriti o kvalitetnom prostorno materijalnom okruženju. Na temelju praćenja i promatranja djetetovih potreba i interesa, odgojitelj stvara bogato prostorno i materijalno okruženje sobe dnevnog boravka, odnosno manje centre za poticanje svih razvojnih područja i kompetencija. Uloga manjih centara unutar odgojno – obrazovne skupine izrazito je važna kako bi se djeca mogla uključivati u aktivnosti prema vlastitim interesima. U ulozi kreatora okruženja odgojitelj vodi računa o bogatstvu, promišljenosti i dostupnosti ponuđenih materijala. U tom kontekstu u ovom radu će se govoriti o prostorno materijalnom okruženju kao trećem odgojitelju iz primjera dobre prakse.

Ključne riječi: centri aktivnosti, dijete, odgojitelj, odgojno – obrazovna ustanova, prostorno – materijalno okruženje

“Treći odgojitelj” po mjeri djeteta

*Danka Gojić Kajzer i Tamara Dorić,
Dječji vrtić Zeko, Slatina*

Govorimo li o prostoru kao o “trećem odgojitelju” svjesni smo činjenice kako je u njegovo stvaranje potrebno utkati dobar arhitektonski, pedagoški i sociološki kontekst. Želimo li stvoriti prostor koji će djecu poticati na istraživanje, stvaranje i doprinijeti cjelokupnom razvoju djece trebamo ih u njegovo stvaranje i uključiti. Aktivno sudjelovanje djece u stvaranju vlastitog prostora povoljno utječe na njihovo samopouzdanje i na razvoj pozitivne slike o sebi. U središtu samostalnog razmišljanja i postupanja djece je zdravo samopoštovanje koje se stvara upravo u predškolskom razdoblju. U radu ćemo prikazati primjer dobre prakse u kojem odgojitelj i djeca stvaraju prilike za zajedničko istraživanje i učenje. Svrha provedenih aktivnosti je stvaranje pozivnog ozračja u skupini te poticanje suradničkog učenja. Cilj provedenih aktivnosti bilo je stvaranje novih centara aktivnosti u unutarnjem i vanjskom prostoru vrtića. Na ove promjene potaknula nas je selidba u novu sobu dnevnog boravka i prijašnje iskustvo davanja autonomije djeci prilikom odlučivanja o izgledu i kreiranju prostora. Mnoga suvremena istraživanja pokazuju da fizički kontekst u velikoj mjeri određuje učestalost i kvalitetu socijalne interakcije, te djeluje na ukupno ozračje (Petrović-Sočo, 2007.). Malaguzzi (1998.) navodi tri osnovna zahtjeva koja prostor treba zadovoljiti: kretanje, neovisnost i interakcija. Prostor mora biti fleksibilan, takav da ga mogu mijenjati i djeca i odgojitelji i odražavati njihove interese i potrebe kako bi mogli biti protagonisti u sukonstruiranju znanja. (Petrović-Sočo, 2007.). U izmjeni postojećeg prostora sudjelovala je jedna odgojno obrazovna skupina, odnosno djeca u 6. i 7. godini života. Promjene koje su se dogodile u prostoru sobe dnevnog boravka i izvan nje rezultirale su novim centrima aktivnosti. U unutrašnjem i vanjskom prostoru stvorili smo nove centre aktivnosti, a postojeće smo centre dodatno obogatili prirodnim i stvarnim materijalima koje su djeca i roditelji donosili od kuće. Novi prostor kreiran dječjim idejama i interesima potaknuo je djecu na duže zadržavanje u igri, igra je postala bogatija i kreativnija, a odnosi među djecom bolji i skladniji. U novom se prostoru odgojitelji manje uključuju u aktivnosti djece radi usmjeravanja ponašanja te su u mogućnosti više pratiti igru i dokumentirati aktivnosti te temeljem uočenog planirati nove aktivnosti. Nakon svih promjena u skupini vlada radno i ugodno ozračje, postoji osjećaj zajedništva, smanjen je broj sukoba među djecom i nepoželjnih ponašanja. Djeca su otkrila i razvila neke nove vještine, češće otvoreno izražavaju svoje ideje i mišljenja, a u vrtić dolaze s osmjehom na licu i iščekivanjem novih avantura. Roditelji su kod djece primijetili češću želju za sudjelovanjem u raznim poslovima, te se i sami s djecom igraju. Odgojitelji imaju više vremena za promatranje i dokumentiranje aktivnosti iz čega mogu

spoznati dječje interese i na taj način pripremati daljnje aktivnosti. Uloga odgojitelja u stvaranju prostora po mjeri djeteta treba biti usklađena s aktivnostima djece. Optimalna podrška koju odgojitelj pruža djetetu prilikom oblikovanja prostora utječe na sam izgled prostora ali, još važnije, djeci daje poruku kako ga odgojitelj vidi, čuje i uvažava.

Ključne riječi: dijete arhitekt, održivi razvoj, prostor kao “treći odgojitelj”, vanjska soba dnevnog boravka

Poticajno prostorno - materijalno okruženje

*Apolonija Boras i Mirela Rajković,
Dječji vrtić Potjeh, Slavonski Brod*

Igra kao osnovna aktivnost djeteta ima u sebi cilj i svrhu i kao takva je prirodni oblik učenja svijeta koji ga okružuje. Igranjem uloga dijete uči suradnji i dijalogu te zamišljanju. Dijete ima mogućnost razvijati empatiju i mogućnost gledanja na činjenice iz različitih perspektiva i iz ugla drugih osoba te na takav način shvaća i povezuje kako funkcioniraju međuljudski odnosi. Prateći dječje interese odgojitelj prepoznaje, planira i razvija igru. U suvremenoj predškolskoj ustanovi visko motivirani i kompetentni odgojitelji u partnerstvu s roditeljima imaju zajedničku zadaću u stvaranju i obogaćivanju zanimljivoga poticajnog okruženja za igru i učenje djeteta predškolske dobi. Suradnja s roditeljima bitan je čimbenik okruženja, jer ono ovisi najvećim dijelom odnosima roditelja, odgojitelja i djece. Mogućnost i način sudjelovanja roditelja u radu i organizaciji vrtića je jedno od najvažnijih mjerila kvalitete. Radeći na projektu Igra uloga roditelji se aktivno uključuju s prijedlozima i materijalima, ali i izravnim sudjelovanjem u aktivnostima.

Okruženje vrtića esencijalni je izvor učenja djece. S obzirom na to da djeca uče aktivno i u suradnji s drugom djecom, ali i s odraslima, jako je važno kvalitetno i poticajno okruženje koje potiče djecu na uključivanje u aktivnosti te zadovoljava sve njihove potrebe. Prvi korak u stvaranju uvjeta djeci da izgrađuju svoje novo, buduće znanje je prepoznavanje i utvrđivanje aktualnog znanja djece. S obzirom da su djeca sama po sebi prirodno motivirana za istraživanje i upoznavanje svijeta oko sebe, motivirali smo i sebe, odgojitelje da što bolje razumijemo što djeca već znaju i kako na najprirodniji način produbiti ta znanja i osvješćivati nova, a pri tome pretpostaviti smjerove u kojima bi to učenje moglo krenuti.

Kako bi promovirali neovisnost i autonomiju učenja, djeca trebaju raznovrsnu, raznoliku i stalnu dostupnost materijala. Različiti dječji interesi i različite razvojne sposobnosti uz

bogatstvo materijala omogućuju i različite izbore. Poticanjem samoiniciranih aktivnosti djeci osiguravamo potporu da svoje ideje i zamisli isprobavaju i propituju. U planiranju i osmišljavanju okruženja za igru uloga koji sadrži bogat i promišljen izbor materijala te u kojem se vodi računa o sigurnosti djece i dostupnosti materijala za rad i igru, potiče na istraživanje, eksperimentiranje i konstruiranje znanja i razumijevanja motivira djecu na proširenje svojih dosadašnjih znanja i usvajanje novih. Promatranje je u uskoj vezi s istraživanjem pa se tako poticalo tijekom svakodnevnih aktivnosti. Odgojiteljice su tu najviše pomagale djeci usmjeravajući ih na što obratiti pozornost te nudeći dovoljno različitih poticaja. Promatrajući, djeca su pitala, istraživala i poduzimala određene aktivnosti u igri uloga aktivirajući pri tome svoje potencijale i razvijajući mnoge sposobnosti. Nakon promatranja aktivnosti djece, odgojitelji raspravljaju i zajednički interpretiraju svoja zapažanja te na temelju toga stvaraju zajedničko razumijevanje koje utječe na ono što ponuditi djeci te potičući ih preuzeti što više odgovornosti za svoje učenje. Svoje uloge je potrebno stalno usklađivati sa dječjim trenutnim individualnim potrebama i interesima.

Organizacija okruženja za igru uloga razvija kod djece osjećaj sigurnosti, pozitivnu sliku o sebi i drugima, samostalnost, inicijativu, motorički razvoj, spoznaju o različitim oblicima izražavanja i stvaranja.

Ključne riječi: Autonomija, igra, kvaliteta, poticajno okruženje, suradnja s roditeljima

Hrvatski izumitelji u escape roomu

*Melita Cazin i Anita Pleskalt,
Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar*

Ostvarivanje suradnje uključivanjem roditelja kao partnera u dječjem istraživanju
Svrha: Kreativnim i inovativnim načinom rada jačati povezanost djeteta, obitelji i vrtića. Osnovno teorijsko polazište: Inovativnim pristupom suradnje roditelja s dječjim vrtićem osnažuje se odnos između obitelji i vrtića na kreativan način. Vodeći se sociokonstruktivističkom teorijom, naglasak se stavlja na aktivno stjecanje znanja kroz interakciju s okolinom, uzimajući u obzir prethodno stečena iskustva i spoznaje. U radionici glavnu ulogu ima igra, a znanje djece i znanje roditelja se nadopunjuje i tako obje strane aktivno sudjeluju u procesu učenja. U escape roomu igrači se povezuju u timove kako bi rješavali zadatke i izazove, što je idealno okruženje ne samo za aktivno učenje nego i za socijalni konstruktivizam. Suradnička i cilju usmjerena igra roditelja i djeteta potpomaže izgradnji kvalitetnijeg odnosa, a pozitivno iskustvo zajedničke igre utječe na stvaranje zdravog i otpornog mozga djeteta te je važan zaštitni čimbenik mentalnog zdravlja. Kratak opis: Tema escape rooma predškolske skupine DV Bjelovar bili su hrvatski izumitelji poput Fausta Vrančića, Slavoljuba Penkale, Nikole Tesle i Ivana Vučetića. Djeca iz skupine istražuju i uče o znanstvenicima od početka pedagoške godine kroz projekt „Hrvatski izumitelji“. Radionica je bila namijenjena djeci i njihovim roditeljima kao interaktivno iskustvo u istraživanju svijeta hrvatskih izumitelja. Uz poticanje timskog rada i kreativnog rješavanja problema, djeca su imala priliku voditi roditelje kroz zadatke koji su osmišljeni tako da predstavljaju rad pojedinih znanstvenika. Roditelji su imali priliku detaljnije se upoznati s aktivnostima djece u vrtiću te dodatno razvijati povezanost s djetetom kroz djeci poznat sadržaj. Roditelji su putem zajedničkih izazova percipirali svoje dijete i njegove razvojne mogućnosti na nov način. Uočavanjem, uvažavanjem i praćenjem interesa i mogućnosti svog djeteta razvijaju svoje roditeljske kompetencije te postaju kvalitetnija podrška razvoju svog djeteta.

Ključne riječi: Escape room, hrvatski izumitelji, roditelji, suradnja

Poticajno prostorno-materijalno okruženje u jaslicama

*Jasmina Dumančić i Nedeljka Mrđa,
Dječji vrtić Osijek, Osijek*

Kvalitetno okruženje vrtića ima visok obrazovni potencijal, stoga se može reći da su kvaliteta iskustava djece i perspektiva njihova učenja proporcionalne upravo kvaliteti tog okruženja (Slunjski, 2015). Istraživački potencijali svakog djeteta razvijaju se u multisenzoričkom okruženju bogatom raznovrsnim materijalima. Organizirano okruženje djeci omogućuje učenje socijalnih vještina te samoinicirane aktivnosti u kojima će razvijati autonomiju, tj. slobodu samostalnog izbora i odlučivanja. Prema Malašić (2015) prostorno-materijalno okruženje jest svojevrsan komunikator jer komunicira kakvu sliku o djetetu ima odgojitelj, je li ono aktivni subjekt s potrebama i pravima ili pak pasivno biće ovisno o odraslima. Suvremeni pristupi usmjereni na dijete prikazuju koliko velik značaj ima stimulativno i primjereno okruženje na cjeloviti djetetov razvoj, osobito tijekom najintenzivnijeg perioda razvoja, odnosno u jasličkoj dobi. Djeca jasličke dobi uče i upoznaju svijet oko sebe svim osjetilima, stoga je uloga odgojitelja okruženje pretvoriti u svojevrsan laboratorij u kojem će djeca istraživati i doživljavati različita iskustva. Važno je strukturirati prostor tako da potiče dječju kreativnost i želju za istraživanjem, otkrivanjem noviteta i rješavanjem problema (Stokes Szanton, 2005). U Reggio pedagogiji prostor se smatra „trećim odgajiteljem“ što ukazuje na to koliko je prostorno-materijalno okruženje važno za rast i razvoj djeteta. U ovome radu, uz teorijska polazišta prikazat ćemo načine oblikovanja poticajnog prostorno-materijalnog okruženja u sobi dnevnog boravka dječjih jaslica.

Ključne riječi: multisenzoričko okruženje, rana dob, učenje.

**Poticajno
prostorno-materijalno
okruženje u posebnim
programima**

Okruženje posebnih programa u dječjem vrtiću_ Tema: Integracija pokreta u posebnim programima (glazbeno -folklorni i sportski programi)

*Anita Grünhut, Martina Modrić i Senka Marija Ivanušec,
Dječji vrtić Ciciban, Bjelovar*

Kurikulum ranog i predškolskog odgoja (2015.) navodi smjernice odgojno-obrazovnog rada u ustanovama ranog odgoja, naglašava zastupljenost aktivnosti koje integriraju sva područja djetetova razvoja u jednoj cjelini, što odgovara prirodi djeteta i njegovu načinu učenja. Prema Vujčić i Petrić (2021.) učenje djeteta je integrirani proces koji nije razdijeljen prema sadržajima ili područjima, već podrazumijeva prihvaćanje djeteta kao cjelovitog bića i njegove integrirane prirode učenja (NKRPOO, 2015.).

Cilj rada je prikazati teorijsko polazište i primjere iz odgojno-obrazovne prakse o zastupljenost i integraciji pokreta u posebnim verificiranim programima glazbeno-folklornom i sportskom programu (upoznavanje s ledom i rolanje). Svrha rada je poboljšanje zastupljenosti pokreta koji predstavlja preduvjet za bolju kvalitetu života te je temelj odrastanja svakog djeteta (Petrić, 2022.) jer djeluje na cjelovit razvoj djeteta, uključujući kognitivni, komunikacijski i socio-emocionalni aspekt razvoja.

Rad se temelji na dokumentiranju procesa učenja (foto i video dokumentacije) koja daje uvid u bolje razumijevanje djeteta, njegovih interesa, ideja i doživljaja. Odgajateljice će prikazati aktivnosti koje nastaju u dobro osmišljenom motivacijskom okruženju koje potiče pokret u glazbeno-folklornom programu, kroz tradicijske igre sa pjevanjem, dramske igre, kola i igre u krugu. Ove aktivnosti djetetu pruže mogućnost boljem uspostavljanju ravnoteže i koordinacije što će utjecati na cjelovit razvoj djeteta. Sportske aktivnosti su usmjerene na biotičko motorička i kineziološki prilagođena motorička znanja koja uključuju savladavanje prostora, prepreka, otpora i baratanje predmetima kroz odgojno-obrazovne sportske programe (rolanje i upoznavanja s ledom). Program rolanja i upoznavanja s ledom organizira se u vanjskim prostorima i doprinosi poboljšanju samopouzdanja i samopoštovanje, a razvija zdravije socijalne, kognitivne, emocionalne vještine te gradi snagu, koncentraciju i razvija koordinaciju. Pokret poboljšava mentalne sposobnosti, povezuje i uspostavlja nove informacije i iskustva u neuronskoj mreži te predstavlja važnu ulogu i utjecaj pri iskazivanju znanja i razumijevanja (Vujčić, Peić i Petrić, 2020.).

Ključne riječi: djeca, glazbeno-folklorni, integracija, okruženje, odgajatelji, pokret, program, sportski

Slikovnica i kazališna lutka kao poticaji ranog učenja engleskog jezika u vrtiću

*Dijana Markota, Martina Gradvol i Anita Kukučka,
Dječji vrtić Osijek, Osijek*

Jedan od važnih zadataka koji se nameće odgojiteljima je kontinuirano unaprjeđenje ranog učenja engleskog jezika s ciljem njegovog boljeg razumijevanja, lakšeg usvajanja, i aktivnog korištenja. Odgojitelji često postavljaju pitanje o kvaliteti pristupa u radu s djecom, o razini njegove dinamičnosti i motivaciji koju izaziva kod djece (Slunjski, 2001). Dijete rane i predškolske dobi strani jezik uči u poticajnome jezičnom kontekstu, u igri i drugim za njega svrhovitim aktivnostima. Za to je najprimjereniji situacijski pristup učenju, koji djetetu omogućuje upoznavanje, razumijevanje i smisleno korištenje stranoga jezika u nizu različitih aktivnosti i situacija. Učenje engleskog jezika djetetu treba biti zabavno te su nam nužne odgovarajuće strategije poučavanja koje uključuju pokret i pjesmu, priču i lutku, zvuk i sliku (Silić, 2007). Izbor učinkovite strategije poučavanja u najvećoj mjeri ovisi o razvojnim mogućnostima, interesu i motivaciji djece. Djeca imaju promjenjivu razinu uključenosti u procesu ranog učenja strnog jezika (Tankersley, Brajković, Handžar, 2012). Kod neke se djece uočava posebna fluentnost jezika u smislu visoke razine i razumijevanja i uporabe jezika dok se kod određenog broja djece uočava interes za neverbalne igre na engleskom i dobrim razumijevanjem, ali manjom uporabom engleskog jezika. Slikovnica i kazališna lutka pokazale su se kao izvrstan medij i poticaj ranog učenja engleskog jezika. Čitanje i proučavanje slikovnice angažiraju djecu nakon čega rado utjelovljuju likove dramski ili lutkom. Njihova primjena odgojitelju pruža jasnu sliku o razini razumijevanja i usvojenosti jezika, ali i o individualnim razlikama među djecom. Primjena slikovnice i kazališne lutke omogućavaju veću motivaciju za suradnjom kao i međusobnu komunikaciju među djecom, bolje vještine aktivnog slušanja i češću uporabu engleskog jezika. Istovremeno kod djece je uočljiva autonomija i inicijativa u odбору slikovnica što nadalje omogućava lakše i sigurnije prepričavanje priča kao i samostalni odabir i prezentiranje uloga. U ovome radu, uz teorijska polazišta, prikazat ćemo važnost slikovnice i kazališne lutke u programu ranog učenja engleskog jezika s djecom mješovite odgojne skupine.

Ključne riječi: kazališna lutka, rano učenje engleskog jezika, slikovnica

Poticajno okruženje za razvoj dječjeg glazbenog stvaralaštva

Tea Marin i Renata Gaurina,
Dječji vrtić Drniš, Drniš

Predškolska dob intenzivno je razdoblje učenja, a bavljenje glazbom u ranoj dobi pozitivno utječe na djetetov cjelokupni razvoj. Dijete se kroz glazbu najlakše izražava, te na taj način usmjerava u najranijoj dobi. Vrlo važnu ulogu u tome ima okruženje, jer povezivanje djeteta s glazbom provodi se kroz zabavne aktivnosti, a razvojno primjereno okruženje bogato poticajima za učenje potiče ga na istraživanje, eksperimentiranje, uspoređivanje, promatranje, kreativnost..

U želji da verificiramo Glazbeni program, prošlu pedagošku godinu pohađale smo edukacije, uz koje smo u svom matičnom vrtiću provodile različite glazbene aktivnosti s djecom. Kako su djeca pozitivno i s puno interesa sudjelovala u njima, tako su spontano rasli i naši glazbeni centri - upotpunile smo ih dječjim pijaninom, ritmičkim i melodijskim udaraljka, panoima sa vrstama glazbenih instrumenata, notnim pismom, instrumentima izrađenim od neoblikovanog materijala, stalkom za note, bubnjevima, frulama, cd Playerom sa različitom vrstom glazbe, zvučnikom sa mikrofonom, Orffovim instrumentarijem, a dio smo realizirale i u jednom dijelu dvorane. Osiguravajući im poticajno okruženje u kojem imaju dovoljno materijala i slobode, omogućile smo im svakodnevno istraživanje glazbe kroz igru.

S ciljem izlaganja djece glazbi, razvijanja trajnog interesa i ljubavi prema glazbi, poticanja glazbene osjetljivosti i glazbenih sposobnosti, upoznavanja osnovnih elemenata glazbenog pisma, te razvijanje glazbene kreativnosti nastojale smo kreirati uvjete za cjelovit razvoj djeteta u kojima dijete uči o glazbi na način koji ga zanima, koji mu odgovara, s dovoljno vremena za isto.

ZAKLJUČAK: Glazba ima važan značaj u cjelovitom razvoju svakog djeteta stoga odgojitelji koji provode glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću moraju osigurati stimulativno okruženje bogato sadržajima koji potiču igru, kreativnost i stvaralaštvo. Osim bogatih glazbenih centara u dječjem vrtiću, djeci je potrebno nuditi i vanjska okruženja koja potiču na glazbeno stvaralaštvo (posjet glazbenoj školi, gradskom muzeju, radio postaji Drniš, Puhačkom orkestru, kulturno - umjetničkim udrugama..) Okruženje koje potiče glazbeno stvaralaštvo kod djece treba birati i bogatiti imajući na umu interese i potrebe svakog djeteta jer: „Ne neko dijete, nego svako dijete ima pravo na glazbenu kulturu“ Elly Bašić.

Ključne riječi: glazbeno okruženje, instrumenti, kreativnost, multimodalnost, pokret

Poticanje jezičnog razvoja djece kroz materijalno okruženje u dječjem vrtiću

Anita Bubalo Jambrović i Rosana Knežević,
Dječji vrtić Ivankovo, Ivankovo

Dijete predškolskog uzrasta većinu svoga dana provodi u dječjem vrtiću. To je zapravo njegov dom izvan njegovog doma. Kroz igru uči o svojoj okolini, stvara nova poznanstva, postaje članom svoje odgojno obrazovne skupine i na samom kraju dolazi do novih spoznaja i razvija se, uči čineći, odnosno igrajući se. Stoga prostorno materijalno okruženje predstavlja jednu od važnijih struktura u odgojno- obrazovnoj ustanovi. Ono mora biti prilagođeno njemu kao individualnom biću koje ima vlastite potrebe, sklonosti i sposobnosti. Kvalitetno prostorno materijalno okruženje nezaobilazna je pretpostavka kvalitete življenja, odgoja i učenja djece u vrtiću. U današnje vrijeme vrlo je važno poticati i njegovati razvoj govora djeteta od najranije dobi. Obzirom da su današnja djeca sve više izložena tehnologiji, a sve manje knjigama i slikovnicama te da se kod velikog broja djece javljaju govorne poteškoće, u radu ćemo se bazirati na poticajna materijalna okružja za razvoj govora, čitanja i pisanja raspoređena po centrima aktivnosti i koja je uloga odgojitelja, ali i roditelja u tome. Potrebno je stvoriti bogato i raznovrsno poticajno uređeno prostorno-materijalno okružje koje će potaknuti komunikaciju govorom i početnu pismenost kod djece jer bogato i poticajno prostorno-materijalno okruženje mnogi suvremeni autori smatraju nezaobilaznim preduvjetom kvalitetnog učenja i cjelovitog razvoja djeteta, poput Marije Montessori, Rudolfa Steinera i dr. Navedene su i razlike u organizaciji vrtićkog materijalnog okružja i ponude materijala kroz povijest te je pojašnjena i sama uloga prostora u poticanju djetetovih sposobnosti te kako je u različitim pedagoškim pristupima (Reggio pedagogija, Montessori pedagogija, Waldorf pedagogija) opisan izgled sobe te sličnosti i razlike ponuđenih materijala i okružja u kojem se dijete razvija i uči kroz igru.

Ključne riječi: govor, jezik, materijalno okruženje, odgojitelj, prostor

**Prostor kao
poticaj za
učenje**

**Dijete - prostor -
odgajatelj**

*Iva Šegović,
Dječji vrtić Sisak Stari, Sisak*

Proces dječjeg učenja nedjeljiv je od okoline, jer djeca uče, odnosno konstruiraju i sukonstruiraju svoje znanje na temelju svojih aktivnosti u bogatom i poticajnom okružju. Razvoj i učenje djece je rezultat njihove interakcije s ljudima i predmetima iz okoline, čime postaju aktivni nositelji vlastitog razvoja. Djeca stječu znanja na temelju onoga što ih okružuje, uče o svijetu putem svojih osjetila, stoga im je važno osigurati bogato i poticajno okružje koje će pružati široke mogućnosti, od izbora partnera u igri do istraživanja i učenja. Prostor bi trebao biti osmišljen na način da djeci omogućuje upoznavanje, komunikaciju, mogućnost izbora te promišljanje i otkrivanje vlastitog procesa učenja. Vrtićko okružje promovira implicitnu pedagogiju odgajatelja stoga organizacija prostora i fizičkog okružja uključuje osiguravanje raznovrsnog pedagoški neoblikovanog i strukturiranog materijala koji će djecu poticati na otkrivanje i rješavanje problema te pozivati na istraživanje, eksperimentiranje te (su)konstrukciju njihova znanja i razumijevanja. Od odgajatelja se očekuje veća fleksibilnost u kreiranju odgojno-obrazovnog procesa, prilagodljivost svakom djetetu, njegovim interesima, mogućnostima i uvjetima u kojima se sam proces odvija. Uloga odgajatelja nije prenošenje znanja, već stvaranje uvjeta za međusobno razumijevanje, eksperimentiranje i osobni razvoj primjeren djetetovim mogućnostima i interesima. Vrtićko okružje koje se kontinuirano razvija i mijenja u skladu s dječjim potrebama ima pozitivan utjecaj na njihov razvoj, profesionalni razvoj odgajatelja, a time i cjelokupni razvoj kvalitete same predškolske ustanove.

Ključne riječi: učenje djece; poticajno okružje; uloga odgajatelja; prostorno-materijalno okružje.

**Poticajni prostor – poticaj
učanju djece**

*Marija Miketek i Ksenija Pletenac,
Dječji vrtić Bubamara, Gornji Kneginec, Turčin*

Reggio pedagogija smatra prostorno-materijalno okruženje trećim odgojiteljem. Kako bi se opravdalo značenje prostorno materijalnog okruženja kao trećeg odgojitelja, prostor mora slijediti potrebe i interese djece. Odgojiteljeva slika o djetetu kao kompetentnom biću koje želi učiti, želi istraživati svijet oko sebe koje spontano počinje istraživati i zna rješavati probleme samostalno i u suradnji s drugima, stvara se preduvjet za konstruiranje takvog prostorno-materijalnog okruženja za organizacijom moći primjereno podržati istraživački interes djeteta i njegovu intrinzičnu motivaciju. To znači da će okruženje biti oblikovano kroz raznovrsne centre aktivnosti u kojima je raznovrsna ponuda materijala i didaktičkog i prirodno neoblikovanog. U interakciji s materijalima, manipulacijom rukama kao izvršnim organom inteligencije“ (Montessori,2003,115), dijete konstruira, provjeravati revidira vlastite teorije o pojavama, fenomenima i predmetima koji su u fokusu njegova interesa. Cilj dizajniranja prostora je, između ostalog, podupiranje učenja djece i razvoj njegovih različitih kompetencija, jer dijete je i proaktivno biće koje „provocira poticaje i kreira dijelove svoga okruženja, uspostavljaajući komunikaciju između onoga što je objektivno (ili objektno) dano i ponuđeno i onoga što kao subjekt nudi premještanjem u svijet objektivnoga“ (DošenDobud,2005,12) Uloga odgojitelja je višestruka, sluša i promatra djecu, vodi dokumentaciju kroz transkripte razgovora djece, fotografije i video zapisi, s ciljem što bolje i dubljeg razumijevanja svrhe aktivnosti djece da bi ih što bolje mogao podržati.

Ključne riječi: kompetencije, odgojitelj, prostor, suradnja, učenje djece

Poticajno okruženje u funkciji cjelovitog razvoja djeteta

Anamarija Klišanić i Ines Vrsalović Nardelli,
Dječji vrtić Maksimir, Zagreb

Suvremeno sukonstruktivističko shvaćanje odgojno-obrazovnog procesa podrazumijeva kreiranje fizičkog, socijalnog, kulturnog i odgojnog okruženja u kojem će dijete, aktivno čineći zadovoljavati svoje individualne potrebe i unapređivati tjelesni, socio-emocionalni i kognitivni razvoj. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, 2015 vidi prostorno-materijalno okruženje kao esencijalni izvor znanja, čija kvaliteta direktno utječe na kvalitetu samog odgojno-obrazovnog procesa (Miljak, 1996). Mnogi znanstvenici (Slunjski, 2015., Nordtomme, 2012., Miljak, 2009. Rinaldi, 2006.) slažu se da bogato prostorno-materijalno okruženje utječe na kognitivne procese djece tijekom ranog djetinjstva. Cjelovito osmišljen i bogat prostor omogućava djetetu da kontinuirano istražuje i upoznaje svijet oko sebe na različite načine, bilo osmišljavanjem raznih strategija učenja i istraživanja ili uporabom različitih osjetila (Miljak, 2009) te da se uči odnosu s drugima i uspostavljanju kvalitetnih odnosa s okruženjem (Valjan Vukić, 2012). Kako bi se u odgojno-obrazovnoj praksi realiziralo poticajno, multisenzoričko i fleksibilno okruženje, tema Arktika nastojala se približiti djeci uvažavanjem sukonstruktivističke prirode njihova učenja te neizostavnim uspostavljanjem partnerstva s roditeljima. Kreiranjem ledene kulise s mnoštvom detalja, u pretprostoru sobe dnevnog boravka stvoren je arktički ugođaj koji je od samog dolaska u vrtić poticao djecu na promatranje i komunikaciju. U arktičkom centru sobe svakodnevno se odvijala simbolička igra prilikom koje su djeca samostalno koristila različite poticaje. Dostupnost i različitost materijala poput tematske literature, karte svijeta, tradicionalnih, društvenih i senzornih igara, omogućila je razvijanje višestrukih kompetencija kod djece. Uranjajući sve dublje u svijet Arktika, kroz samostalno mišljenje, odlučivanje i djelovanje, kao posebna vrijednost ostvarena tijekom odgojno-obrazovnog procesa može se istaknuti razvoj osobne autonomije djeteta. Glavni cilj je prikazati na koje načine kvalitetno prostorno-materijalno okruženje utječe na cjelokupan razvoj i učenje djeteta. Prikaz dobre prakse ima za svrhu osvijestiti važnost suvremenog pristupa kreiranju prostorno-materijalnog okruženja, pri čemu je u samom središtu dijete kao aktivni sudionik vlastitog razvoja i učenja u vrtićkom kontekstu.

Ključne riječi: autonomija djeteta, poticajno okruženje, višestruke kompetencije

Redefiniranje prostora kao mjesto aktivnog življenja i učenja

*Zrinka Hržić,
Dječji vrtić Sunce, Zagreb*

Kultura svake odgojne ustanove podupire djetetov razvoj osobito ako promatramo prostor u kojem se dijete kreće, živi i stvara. Davno je prof. Miljak pisala o poticajnim koracima koji će odgojnu praksu iz tradicionalne promijeniti u suvremenu i praktičnu. Danas novim “naočalama” promatramo moderno dijete u malo promijenjenim digitalnim okolnostima. Stoga i prostor moramo mijenjati na način da dijete postane aktivan koreografsvog prostora. To znači da moramo stalnom stimulacijom i bogatim materijalnim okruženjem podupirati djetetovo postojeće znanje i vještine i pripremiti ga za sljedeće razdoblje života. Cilj ovog rada je prikaz dobre prakse u svrhu definiranja prostorno-materijalnog konteksta tijekom pedagoške godine s naglaskom na senzomotorni razvoj. Kroz prikazane aktivnosti pokušali smo kod djece konstruirati nova znanja i iskustva u jezičnim, kognitivnim, socijalnim, tjelesnim i senzo motoričkim vještinama. Ovaj proces zahtijevao je dokumentiranje i praćenje cjelovitog procesa učenja osobito prostornih transformacija koje su važan element kvalitetnog učenja i cjelokupnog razvoja djeteta rane i predškolske dobi.

Ključne riječi: materijalno okruženje, moderno dijete, prostor, transformacija prostora, učenje

